Չ9րդ ՏԱՐԻ ԹԻՒ 1410 Կ. ՊՈԼԻՍ ՈՒՐԲԱԹ ՅՈՒՆՎԱՐ 27/9 ՓԵՏՐ. 1906 15 ԶԻԼՀԻՃՃԷ 1323 — 27 ՔԵԱՆՈՒՆԸ ՍԱՆԻ 1321

Journal Arménien
MANZOUMÉ-I-EFKIAR
Grand' Rue de la S-Porte,
CONSTANTINOPLE

ՏԷՐ ԵՒ ՏՆՕՐԷՆ
ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ Ֆ. ԳԱՅՍԷՐԵԱՆ
ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
58, Գոպզ Ալի Ճատտէսի, 58

Մանզումէի Էֆքեար

ՀԱՅԱԹԵՐԹ ԱՌԱՒՕՏԵԱՆ
ԱԶԳԱՅԻՆ, ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ, ԳՐԱԿԱՆ, ԳԻՏԱԿԱՆ ԵՒ ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ

منظومهٔ افكار
ارمنيجه يومى وسياسى غزته در
صاحب امتيازى : اوهانس فريد
اداره‌خانه‌سى باب عالى جاده‌سنده نومرو ۳۸

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

ԿԱՆԽԻԿ	Տարեկան	Վեցամսեայ
Պոլսոյ համար	80 ղշ.	50 ղշ.
Գաւառներու համար	108 »	60 »
Արտասահմանի համար	25 ֆր.	18 ֆր.

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԵԱՆ ՊԱՅՄԱՆՆԵՐ
Մէկ անգամի համար, տողը 5 ղրուշ
Մէկ անգամէ աւելի ծանուցման համար մասնաւոր պայմաններ

10 ՓԱՐԱ ՊԱՏԿԵՐԱԶԱՐԴ «ՄԱՆԶՈՒՄԷ» ԿԸ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԻ ԱՄԷՆ ՕՐ ԱՐՇԱԼՈՅՍԻՆ 10 ՓԱՐԱ

ՕՐՈՒԱՆ ԽՆԴԻՐՆԵՐԸ

ԳՐԱԿԱՆ ԱԿՈՒՄԲ ՄԸ

ԵՐԵՍ ԵԼԱԾ ԳՐԱԳԷ՞Տ... ԹԷ ԲԱՆԱՍՏԵՂԾ

Եկեղեցական և կրթական խնդիրներու կարգին մէջ այս շաբթու առաջ պէտք էր գար չէ՞ զք նոյնանքջին ներու աշխե Գէնալըի Թղթակցին մէկ նոր գայթակղութիւնը, որով աղարտուած էին Բիւզանդիոնի էջերը այս անգամ եւս, յիշեցնելով մեզի անցեալ տարուան հրատարակութիւնը նոյն Թղթակցին կազմէ ժողովածուը մոլորեցնելու մաքով։

Տարակոյս չկայ թէ Հայ եկեղեցիին ներկայ կազմակերպութեան և վարչութիւնական մասնակցութեամբ բացարձակ մոլորեալ մըն է Գէնալըի Թղթակիցը, որուն օրկան եղած է Բիւզանդիոն, իր էջերը լայն բանալով այնպիսի ձայներու աշխէ՝ զորս հրատարակելու համար չո՛ա իսկ պիտի խորշէր Բողոքականներու պաշտօնական օրկանն եղող Աւետաբեր շաբաթաթերթը։

Շաբաթ չանցնիր որ Բիւզանդիոն կա՛մ իր ներքին և կամ իր արտաքին անհամ ու անհամ շրջանակէն այսպիսի և մեղադրանքի վայրեններ չարձակէ Երուսաղէմի Թոլայեանի չարաթական զասակցութեան Գրանիկին դէմ, անբարոյական հռչակելով զայն։ Մինչ, ի վերայ ծավայ տեալ մեղոցը, բարոյականութիւնը իր ձագերով ու Թառներով բայն դրած է այդ թերթին Խմբագրատան մէջ, կարելի՛ է մեթէ որ անոր մէկ անդամ նոյն իսկ գտնուի ուրիշ Խմբագրատան մէջ, մինչ մեր համայնքին բոլոր գրականութիւնը իր աստղը կը հիւսէ նոյն թերթին օրինակներուն մէջ, կարելի՛ է մեթէ որ գրական թաւն նչըար մը իր հետքը մաանէ տարբեր թերթի մը մէջ։ Գրականութիւն և բարոյականութիւն, երկու զոյգ մը թեթեւնիկներ, Հիւգոյին Վարդը և Թիթեռնիկը, մին կը աստանի նոյն Խմբագրատան եթերին վրայ, միւսը կը շողայ նոյն Խմբագրատան գեանին վրայ։ Մենք կը կարծենք սակայն թէ, Վարդ — գրականութիւն — նոյն թերթին մէջ, Թիթեռնիկ — Բարոյականութիւն — նոյն թերթին մէջ, բոլոր գրականութիւններուն և աշխարհի բոլոր բարոյականութիւններուն հերքումը պիտի ըլլար, գրական ու բարոյական ժամանակ-գրական սխալ (անաքրոնիզմ) մը պիտի ըլլար։

Բայց մե՛նք սխալեր ենք չարաչար։

Երկու տարի է վեր — Թաղով անցածները — Գէնալըի Թղթակիցը անո՛նկ խելառ բաներ ըսաւ ա՛յդ թերթին մէջ, որոնց քով Ե. Թոլայեանի զաւեշտալիքները ամէնէն անմեղ բաներն են, որոնց սիրայօժար պիտի տայր Թուլանճեանին բոլոր տողերը։ Եւ տակաւին Բիւզանդիոն բարոյական է, և Ե. Թոլայեան, ա՛յդ սիրուն ու միամիտ տղան՝ անբարոյական։ Շատ չատ, հերքելի կեանք միայն պիտի մտանո-նչաւին թերեւս Թոլայեանի գրուածներուն մէջ։ Կարծիքէ կարծիք տատանումներ, Սրբուազէմ և Կիլիկեայ չարք նպաստակտոր յաճախներ, գործական զերեր, և տակաւին բարոյական ենք։

Պէտք չէ բնաւ մոռնալ թէ Բիւզանդիոն Աչքեան Պատրիարքի կրօնական յօդուածներուն աթիւ՝ օ՛րքան դատափետեց զայն և հասարակաց կարծիքը իրեն նպաստաւոր ընելու համար Գէնալըի Թղթակցին բոլոր... քաղցրախօսութիւնները հրատարակեց, ի՛նք որ լիաչուրթն գովեստ հրատարակած էր և իր գրչին սանձը ձգած չղթայազերծ կը թաչուէր գրուածքի ամպերուն մէջ հանգուցեալ Սրբազանին կրօնական ու հոգեւոր արժանիքներուն վրայ։

Նոյնը անչուշտ վաղն ալ։

Եւ մենք կ'ըսենք թէ տակաւին բարոյական ենք, մինչ այդ կաւիքը մարմարոկեա կը բարձրանայ Բիւզանդիոնի լայնանիստ պատրանին տակ։

Մենք կ'ըսենք թէ Բիւզանդիոնէն դուրս Գրականութիւն կայ. Տէր մ'արտացէ։ Բիւզանդիոն Որդւոյն կարծիքն այդպէս չէ։ Երեք-չորս տարիէ ի վեր Գրական Տօթի կը գրէ մնամնը (և ի՛նչ մնամնը), և գայրագինս կ'աղաղակէ թէ արտաքոյ Բիւզանդիոնի չկայ Գրականութիւն, մինչ Բիւզանդիոն Հայր կը գոչէ կոչմնակի թէ արտաքոյ Բիւզանդիոնի չկայ Բարոյականութիւն։ Ա՛ղէ Բարոյական, եղբայր Գրականութիւն, ա՛յսքան ալ երես դարձնել կ'ըլլա՞յ մի... ուրիշներուն։

Ուրեմն մենք ի՛նչ ըսենք։ Գոնէ մենք ալ դրամ ունենայինք։ Ա՛ն ալ մեր քով չէ։ Միամիտ ու աղաչ ենք մենք, և ընթերցող հասարակութիւնն ալ մեզի պէս, քանի որ Բիւզանդիոն չատ քիչ կարդացուած թերթերէն մին է։

Գրական Տօթին հեղինակը, արժանաւոր աւատ հօրամօյն առաքինութեանց՝ իր փնտռուար մոռուեղ գրչին թափ տալով, կը փառաբանէ Բիւզանդիոնի մէջ հրատարակուած... գրական յօդուածները, և երեւակայելի ու աներեւակայելի հեղինակութիւնները՝ որոնք մօտէն կամ հեռուէն Բիւզանդիոնի բաժանորդագրական ու ծանուցագրական համակրութեան արժանացած են. բայց անկէց դուրս, այդ մաքուր չրջանակէն դուրս, անաթէմա՛, նզովեա՛լ եղիցի։ Անչնո՛րհ, անճաչա՛կ, և ազերո՛խտ ամէնքը որ չեն ածեր Բիւզանդիոնի բուրվառին վրայ։ Տրամաբանութի՛ւն, որ կ'արժէ ապրի՛լ։ Այսպիսի գրական օրըապղծութիւն մը ներելի ըլլայ թերեւս երբ դեռ աղուամազը կը մրէ մեր դունչը, բայց երբ ձիր տղուամազը սեւնալ, և հասուն թելեր ցակել, Աստուա՛ծ իմ, քիչ մը չրջահայեցութիւն, և մանաւանդ հաւաքելի չափ խելք։

Ցոյց տալու համար թէ Բիւզանդիոնի Բարոյականը ի՛նչ համեմատական արժէք ունի, զուարճալի հաչիւ մը ընե՛նք։—

Բիւզանդիոնի մէջ կը գովուի Ց. Ալփիար, և դարձեալ Բիւզանդիոնի մէջ կը դատափետուի Ե. Թոլայեան, որոնք անկասկածելի գիտողի մը աչքին աչխե երկուքն ալ միեւնո՛յն խմորէն չինուած են։

Արդ, կարդացէ՛ք Ա. Մամուլի մէջ Ց. Ալփիարի հին ու նոր գրուածները, և կարդացէ՛ք Մանզումէի մէջ Ե. Թոլայեանի հին ու նոր գրուածները, և երեսք պիտի թքնէք անոր որ համարձակի ըսել թէ Ց. Ալփիար բարոյական է, Ե. Թոլայեան անբարոյական — անշուշտ բարոյականը հասկնալով միչտ Բիւզանդիոնի տրամաբանութեամբ։

Բայց պահ մը ընդունինք — զուարճանալիքի համար — թէ Բիւզանդիոնի բարոյականն է ճիչդը։ Արդ, պահ մըն ալ ա՛յնպէս ենթադրենք — ի՛նչ որ անմնաճիչդ է — թէ Ց. Ալփիար և Ե. Թոլայեան նոյն աստղին վրայ կ'աշխատին, և նոյն գայթակղութեան սերմերը կը ցանեն ընթերցողներուն մէջ։

Հիմա ի՞նչպէս կ'ըլլայ որ Ց. Ալփիար Բիւզանդիոնի մէջ կը գովաբանուի, կը հռչակուի իբրեւ անզուգական երգիծաբան, և Ե. Թոլայեան, դարձեալ միեւնոյն Բիւզանդիոնին մէջ կը պախարակուի, կ'այպանուի իբրեւ խեղկատակ իբրեւ անբարոյական։

Պատճառը չո՛ա պարզ է, և Բիւզանդիոն Որդւոյն հասատկուն միաքը պէտք չէ ի հարկէ գուչակելու համար թէ գովեստի և այպանքի այս ծեքծեքանքը կեղծիք է բոլորովին, և կը բղխի սա՛ գէտրզանց արդիւնքէն թէ Ե. Թոլայեան Մանզումէի մէջ կը գրէ և Ց. Ալփիար Ե. Թոլայեանին դէմ կը գրէ, և մինչեւ իսկ Բիւզանդիոն Հօր անկանխակալ և աննախապաշար դատաստանին կը դիմէ Ալփիար-Թոլայեան վէճին հանգոյցը լուծելու համար, և Բիւզանդիոն Ճեռողամեօաբար կ'ւսայ իր վճիռը ի նպաստ... Ալփիարի։

Միջանկեալ ըսենք թէ Ց. Ալփիար, որուն կարողութիւնը ժխտողներէն չէ երբեք այս տողերը ստորագրողը, ամենամեծ և անմատանալի կամ մը գործեց զինքը երբեմն դատապարտող թերթին դատաստանին դիմելով խոնարհաբար։ Ալփիարէ չէր սպասուեր ասիկա, և ես տակաւին ա՛ն կարծիքէն եմ թէ սմեռածիկ Ալփիար իր չատ սիրուած կատակներէն մին ըրաւ այդպէս ընելով, իր մչակած սեռին մէկ վարպետ խաղն էր աս։

Գոնէ ասիկա կրնայ իր արդարացումը ըլլալ, և, ի պատիւ Ալփիարի, պիտի խնդրեմ որ այս կարծիքս իբրեւ իրականութիւն ընդունուի և ըստ այնմ տարածուի, որովհետեւ Ալփիար արհամարհելի գրող մը չէ, թէեւ բոլոր Իզմիրցիները «Կրօ՛ղը տանի» կ'ըսեն իրեն համար։

Հետեւաբար, սա՛ Բիւզանդիոնի Բարոյականը, որ քիմիական խաղավաճէն անցնելով տասնոցի և քսաննոցի մը չարչ կը դառնայ, մէկ խօսքով։

* *

Որո՞ւ միջոցէն կ'անցնէր երբեք թէ Մալխասեանի Արտաշէս Ցարութիւնեանի և Բիւզանդիոն Որդւոյն միջեւ ա՛յնքան սերտ ամնութիւն մը պիտի գոյանար 1906ի նախադուռնին մէջ։

Բիւզանդիոն Որդի մուկերը մէջ բերաւ իր Գրական Տարիին մէջ իբրեւ իր կաղանդի չքնաղ նուէրը, Արտաշէս Ցարութիւնեան Մալխասեանի ճանհրէներէն գորս ժողվելով... Ե. Թոլայեանին կը գրէ, թէեւ մաս մըն ալ կ'ուեւցնէ ուրիշներուն համար, որոնք արտաքոյ Բիւզանդիոնի են անշուշտ։

Արտաշէս Ցարութիւնեան մեր գրականութեան պոռնիկն է, գիտէի զայս ուրիշներուն ըսածէն դատելով առելի։

Բայց մեր գրականութեան պոռնիկը չէ անիկա, բացարձակ յաւակնեան է, ինք իրմով ամբարձող մըն է, և իրեն մասին իր յաւակնոտութիւնը զօրացնելու աւելի առած են յաճախ անխախտ դրուատողներ, որոնց երեսին անպատակառօրէն այսօր Մալխասեանէն գորտեր կը նետէ, նախ ինք ըսելով զանոնք, և քանի մը հատ ալ գոցը պահելով, ուր նախատ պէտք է ըլլան ցարդ։

«Ճանհրէին ազատութիւնները կանանցին առաջ մաքրութեան!!! չեն կըրցած վնասել», կ'ըսէ։ Ո՞ր Ճանհրէն, Պ. Արտաշէս, և ո՛ւր է ասոնք այդ «կանանցին առաջ մաքրութիւնը»։ Դուն կ'ըսես թէ գորտերը իմ մտաւոր կ'ապրին, մի՛ գուցէ ճանհրէին մէջ պատկերդ տեսած ըլլաս։

«Ցայժ ասկաւութիւ բացատութիւններով, պոռբերական և սռոբռդ հայ մամուլը բարոյական տեսակէտէնանկամ չրջա՛ն մը կը բոլորէ», կ'ըսէ Մալխասեանի։ Ապահովաբար այդ ասկաւութիւ բացատութիւնները մէյ մը ես մէյ մը դուն պէտք է ըլլանք։

«Կարեւոր մասով մը ասիկա կարելի է վերագրել իր քանակական չափազանցութեան», կը քրթմնջէ Պ. Ցարութիւնեան։ Եւ հոս չատ իրաւունք ունի, քանի որ յաւակնոտութիւնն է որ կը թելադրէ այդ տողերը։ Թերթերուն թիւը չատ կը գտնէ, որովհետեւ գրողներն ալ ըստ այնմ կ'աւելնան, և Պ. Արտաշէս Ցարութիւնեանի գործին չի գար այս պարագան, որովհետեւ կըրնայ վտանգուիլ իր գրական ինքնութիւնը, և կրնայ չփոթուիլ։

«Մրցակցութեան կնճռալի սատորէկին վրայ, մարդիկ, անձկութեամբ լեցուն, հացի պատառի ետեւէն կը վազեն։ Մրցանակը կը չահի ան՝ որ առաջին անգամ պիտի հասնի։ Անտեսոր ու ադեղ ոգին» կը գրէ Պ. Ցարութիւնեան։ Անշուշտ, սիրելիս. բայց փրանսերէնէ կարդացածդ չես հասկցեր։ Մրցակցութեան ասպարէզին վրայ մարդիկ հացի պատառի ետեւէն կը վազեն, և մրցանակը կը չահի ա՛ն որ առաջին անգամ կը հասնի։ Անշուշտ ամէն մրցակից ասպարէզի մէջ այսպէս է, և Բիւզանդիոն Որդին իսկ պիտի կրնայ հաստատել ըսածդ, որովհետեւ ան ալ իմաստասիրական և անտեսագիտական գործեր կը կարդայ եղեր։ Անշուշտ մըրցումը կարեւոր պարագայ մըն է, ո՛չ միայն ձեր վարած տնտեսական ասպարէզին մէջ, այլ նաեւ գրական ասպարէզին մէջ։ Դուք իսկ պարտաւոր էք մրցիլ ձեր Պատմոյի գործին մէջ ձեզի մրցակից խանութպաններուն հետ։ Գրականութեան և լրագրութեան մէ՞ջ միակ մրցումը ասելորդ կը սեպենք, որպէս զի ձեր պարապոյ ժամերուն ընթերցուածները գրի առնելով սակաւութիւ բացատութեամբ մաքրափայլ թերթերու գրկէք, ձեզմով առնաքաք, ձեր վրայ խօսիլ տաք միայն։ Լրագրական Մրցակցութեան ասպարէզին մէջ առաջին անգամ թեւերը հանգրիճեց Բիւզանդիոն, և գէ՞չ ըրաւ մի՞թէ։ Վարպետը եղաւ ամէն անոնց՝ որոնք այսօր իրեն հետ ու իրեն պէս հացի պատառին ետեւէն կը վազեն, և դո՛ւն կ'ըսես թէ մրցանակը չահեր են անոր ետեւէն վազողները, առաջին անգամ հասնելով։ Կը կարծես թէ մրցումը մի միայն Մալխասեանի ճախճախուտը գո՞րծածելուն մէջ կը կայանայ։

Բայց տեսէք թէ մեր գրագէտին յաւակնոտութիւնը ի՛նչ դասեր ու կասաղ տակաւին։ Մրցումին վրայ այսպէս խօսելէ վերջ կը յարէ.—

«Բայց նպատակը միջոցը չարդարացըներ։ Ճչդիւ այդ ոգին է որ կը խլէ օրաթերթերուն մէջէն բարոյական խրախտ ու բարձր զգացումին վերջին մնացորդները, և կը սասրնացնէ զանոնք գորտային տեսակ կեանքի մը սողոսկումներուն։»

Ի՛նչ նպատակ և ի՛նչ միջոց, Պ. Ցարութիւնեան։ Ցեառ մրցումին մէջ չահելու ոգի՞ն է որ կը խլէ, ո՛հ, բաբէ՛, օրաթերթերուն մէջէն բարոյական խրախտ ու բարձր զգացումին, ո՛հ, վերջին մնացորդները. մրցումին մէջ չահելու ոգին, այնպէս չէ՞։ Ուրեմն լրագրութեան մէջ ո՛վ որ առաջին անգամ մրցումը բացաւ՝ ա՛ն չքացո՞ւց բարոյականը, և միամիտ լրագրողը իր դատապարտութեամբ կը զարդարէ իր պատուոյ սիւնակները, դատաբարութիւն մը որ համակրողի մը կոչմէ եկած ըլլալու անկեղծութիւնն ալ կը բուրէ, և «կ'ասորնացնէ զանոնք գորտային տեսակ կեանքի մը սողոսկումներուն», և Արտաշէս Ցարութիւնեանն ալ իր յաւակնոտութեան խաղային թասակումներուն մէջ։

Մալխասեանի յօդուածագիրը այս ամէնը կ'ըսէ իր Գրական Կեանքը յօդուածին մէջ, որ ամէն բան է բաց ի գրական ըլլալէ։ Պատասխանն ու ճամարտակ որձակ մը, որուն մէջ ծայրէ ծայր ամբարտաւանութիւն կը տիրէ։ Վերջերէկալ իմաստով չլթիկ յաւակնոտութիւններէ վերջ կ'անցնի 1905ի գրականութեան, և նախատ ճանհրէին վրայ ինկած, կը գտնէ Պալիկեան Տարեցոյցը, որուն չատ հաւանական է որ գործակալը ըլլայ Մալխասեանի և չրջակայքի համար։ Եւ կը սկսի դատաստանը։ Պատկառի՛նք ուրեմն, և ունկնդիր ըլլա՛նք տարօրագին։ Իր գրականութեան բեմը ճանհրէին մէջ հաստատած, ամէն ազգի գորտերու կանչուներուն կեդրոնը, օգնական ունենալով Բիւզանդիոն Որդին, կը փչէր եռոտանիին վրայ։ Գորտագգին չուրջ կը ճեմիան Ջուրերը գլգլան, կը պատուին կը կարկառին, և կորկոտումի հանդարտ պահիկ մը հայթայթելով, կ'ադաղակէ, —միչտ ունկնդիրք մասն ի չուրթն կախուած են ճանհրէին անսովոր այդ երկու եութիւններուն բերանէն.—

«Հերաւան վրայ մեծ ու կարեւոր տարբերութիւն մը ունի՞նք այս տարուանը։ (Ոհ)։ Հերաւան այլխատակիցներուն մեծ մասը, մանաւանդ գաւառացիները որոնք Պալիկեանի Տարեցոյցին մէջ իրենց կենդանագիրներուն վրայ հեկելու գործնական անկարողութեան մէջ կը գտնուէին (պարզ բան մը չըսելու համար ի՛նչ այլանդակ անհամերութիւն), պարզապէս ծաղրանկարուած էին։»

Այս տողերուն իմաստը սա՛ է, սիրելի ընթերցող, թէ Պալիկեանի անցեալ տարուան տարեցոյցին մէջ Արտաշէս Ցարութիւնեանի պատկերը դէչ տպուեր է, ինք սիրուն երեսաստորդ մըն է եղեր, և Պալիկեանի մարդիկը, անճարակները, անհոգ գտնուեր են մեծ գրագէտին դիմագիծերը ճչդիւ մեզի տալու գործին մէջ։ Ուրիչ տաեն հագծաւ թե՛ղ ըլլան, եթէ ալ Պ. Ցարութիւնեան այդ Տարեցոյցին ալ չի հաւնիր. այս անգամ միայն Ճեռողամեօաբար կը դատէ։

Եւ ասիկա գրական կեանքի վերլուծում կը թարգմանուի։ Վա՛յ մեզի որ երբ անցեալ տարի Հանրագիտակին մէջ վենետիկեան բիծերով կէռկէռեցին մեր... սիրուն դէմքը, չբողոքեցինք հրապարակաւ, և 1904 տարիին ամբողջ գրականութիւնը ճանհրէի մէջ չտեսանք Եր. Տ. Անդրէասեանի լուսանկարը դէչ տպուած ըլլալուն համար։ Բայց անցնինք։

Զանը կ'արձագանգէ ճանհրէին մէջէն.—

«Այս տարուանները լաւոր ու չէնք չնորհք կը ներկայանան հոն։»

Պալիկեան Տարեցոյցը խոնարհաւթիւն ընելով չնորհապարտութիւն կը յայտնէ այս... գրական վճիռին, և ճանհրէէն դուրս կը ցայտի, ստերը թօթվելով։

Հոս է որ հիմա գործը չատ կը դժուարանայ, որովհետեւ չատ սիրուած անուններ, մանաւանդ անզուգական և պատուական եկեղեցականը՝ Դուրեան Սրբազան, ամենամեծ դժբախտութիւնը ունեցած են այս տարի ակամայ կազմելու Արտաշէս Ցարութիւնեանին գրական բեմին չուրջ։ Անոնք չեն գացած, ինք՝ չարաճճին՝ կանչած է զանոնք։ Բայց վերջապէս։

«Հոն են» — ինք ճանհրէանիկը կը խօսի — «զոյգ մը Ասատուրներ, Պէրպէրեան էֆէնտին, Գուրգէն էֆէնտին, Մկրտիչ Աճէմեանը, և Աղեքսանդր Փանոսեանը։ Եթէ չկայ Թլկատինցիին պատկերը, հոն է սակայն մին այն հիանալի պզտիկ գլուխ-գործոցներէն (հիանալի պզտիկ գլուխ-գործոց!!!), զորս ամէն անգամ կ'ստորագրէ այդ եզական ու մեծ գրագէտը։»

Զաւեչտը այսպէս կը չարունակուի։ Պէրպէրեան, Ալփասլան, Հ. Ասատուր, Գուրգէն իրենց բաժինը կ'առնեն անոյչ խօսքերէն ճանհրէին մէջ։ Տիկին Զապէլ Ասատուր միայն մ՛ըղ որ դըպրոցական գործերով կը զբաղի եղեր, և «ասիկա իրական վիչտ է իր պատուա-

---

«ՄԱՆԶՈՒՄԷ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ 159

ԶՈՒԱՐՃԱԼԻ ՈՒՂԵՒՈՐՈՒԹԻՒՆ

ԱՇԽԱՐՀԻ ՇՐՋԱՆԸ

ՔԱՌԱՍՈՒՆ ՓԱՐԱՅՈՎ

ԱՌԱՋԻՆ ՄԱՍ

ԼԴ.

ՔՈՒԻՊԱ ՇՈԳԵՆԱՒԸ

Լավառէտ քարտէսը զննելով,

—Մեսինայի գծին վրայ կը գտնուինք, ըսաւ, հազիւ մէկ քիլոմէթր հեռու ենք ցամաքէն։

—Ուրեմն լարուելու պատրաստ նաւակէն կրնանք օգտուիլ. միջամտեց Ժանկլօտ։

—Լարուաղ նաւա՞կը ո՛ւր է։

—Պահեստի նաւակ մը ունինք, որ կրնայ լարուիլ պէտք եղած ատեն, այս նաւակը կոչիէ չինուած է, որ փայտէ բաւնի մը վրայ կրնայ անցնիլ։ Երբ ծովուն երեսը ելլենք, առով ցամաք կը հասնինք։

Պօվօրի ասքատփահար եղած այս աղէտէն,

—Շատ աղէ՛կ, բացագանչեց, բայց հիմա ի՞նչպէս պիտի բարձրանանք ջուրին երեսը։

—Մի՛ վախնար, սիրելի Պօվօրի, ըսաւ Լավառէտ երգիծանքով, կչեղ հոս պահելու կամք չունիմ, չոգենաւին հեղինակը այդ անտեղութիւնն ալ հաչուի առած է և այս ընդծովեային յատակը զետեղած է երկաթի թանձր զանգուած մը, զոր գետին գլտորելու պէս չոգենաւը կը թեթեւնայ և ընկուզի կ'եղեւի նման ջուրին երեսը կ'ելլայ, հիմա ուղեկիցնե՛րս, ամուր բռնեցէք զիեզ, գործողութեան պիտի սկսիմ. դուք ալ Օր. Օռէթ ամուր մը պլլուեցէք սա երկաթափեղկերուն, չըլլայ որ այլ ու ձախ չարժիք. օ՛ն, կարողութիւն։

Միս Օռէթ որ դէպ դէղին կորած էր, անմիջապէս կատարեց Լավառէտի հրամանը. նոյնպէս ալ միւս ուղեւորները գամուած մնացին իրենց տեղը։

—Մէկ, երկու, երեք, գոչեց Լավառէտ. երկաթէ ծովը պիտի նետեմ. դարձեալ մէկ, երկու, երեք։ Երիտասարդը անմիջապէս կոխեց ելեկտրական կոճակի մը վրայ և վայրկենապէս ցնցուեցաւ չոգենաւը՝ տեղէն խախտելու աստիճան սաստկութեամբ։ Ուղեւորներուն ամէնքն ալ ահ ու սարսափի մատնուած՝ դողալ սկսան, որպէս թէ վտանգաւոր փոթորկի մը բռնուած ըլլային ու նաւը վերէն վար ինկած ըլլար թաւալգլոր։ Կեանքը կարծես խոյս կուտար իրենցմէ, այնչափ այլայլած էին ուղեւորներն ու սոսկմնած։

Այս վիճակը տեւեց երկար չտեւեց. մէկ քանի վայրկեանի տարօրափէն ետք զգացին որ չոգենաւը կանգ առած էր։

Ամէնքն ալ երբ զիրենք գտան, ուղղակի վերնայարկ ելան, ուր համոզուեցան թէ արդարեւ իրականացած էր Լավառէտի խօսքը և չոգենաւը ծովուն երեսը ելած էր։ Հեռնո նոր աչխարհ եկած կը նկատէին զիրենք ուղեւորները. հեռուէն կ'երեւային Մեսինայի լեռները ու ծովեզերքը, ինչ որ ալ աւելի ապահովութիւն կը ներչնչէր տամնուն ալ։

Նաւաստին ու զաւակը՝ առանց ժամանակ կորսնցնելու նաւակը ծով իջեցուցին։ Հիմա որ վտանգը անցած էր, Տօն Ժօզէ ուրախութեամբ կը ծանուցանէր Պօվօրիի թէ, իտալական կառավարութիւնը պիտի չյօժարի որ ընդծովեայ չոգենաւը Ֆրանսա դառնայ։

Լավառէտ բնաւ ուչադրութենէ չէր վրիպեցներ իր երկու հակառակորդներուն ընթացքը, ուստի հեռուէն ականջ տուաւ անոնց խօսակցութեան ու Տօն Ժօզէի յայտարարութիւնը լսելով ցընցուեցաւ։ Եթէ ցամաք ելլէին ու հոն զգերէին, իտալական կառավարութիւնը պիտի արգիլէր զիրենք մեկնելէ ու չոգենաւին վրայ զննութիւն կատարելով, գաղտնիքը պիտի հասկնար անոր չինութեան։ Այսպէս Ֆրանսա կորսնցուցած պիտի ըլլար իր մէկ առաւելութիւնը որուն տէրը պիտի նկատուէր նաեւ երրեակ դաչնակցութեան անդամներէն մին։

Լավառէտ չէր կրնար ո և է պայմանով յօժարիլ այս ասորնութիւնը գործելու, թէեւ ակամայ ըլլայ ան. ուստի բոլոր ուղեկիցները մակոյկին մէջ տեղաւորեցնելէ և հոն՝ բաւական չափով ուտելիք ու խմելիք եւս զետեղելէ ետք, դարձեալ չոգենաւին որահը դարձաւ ու դեփ-դեղին կորած՝ անկէ դուրս ելլելով,

—Եթէ ընդծովեային հեղինակը պարոն Կասլէ ալ ըլլար ուրիշ ընթացք պիտի չբռնէր մի՞նչեւ։

Ցաւլումի տեսար հետք մը կար ե՛րիտասարդին վրայ որ անմիջապէս մակոյկին մէջ նետուելով,

—Թիավարեցէ՛ք. գոչեց։

Հայր ու որդի սկսան թիավարել, որոնց բազուկներուն ոյժին տակ, թեթեւ նաւակը հովի նման սուրալով հինգ վեց վայրկեանի մէջ երկու հարիւր մեթրի չափ հեռացաւ ընդծովեայէն։

Ցանկարծ ծուխ մը բարձրանալ սկսաւ ծովուն վրայէն. ուղեւորները ահ ու սարսափի մատնուած, հազիւ կրցան հեռուէն դիտել ընդծովեան որ բոցերու մէջ կը լողար։

Լավառէտ երգիծական չեչտով մը խօսք ուղղելով տաւրակին,

—Հիմա գո՛հ որով կրնաք համարձակ, Սինեօռ Ժօզէ, ըսաւ, ընդծովեան թէեւ հրդեհեցի, բայց գոնէ կմախքը իտալական ջուրերուն մէջ պիտի մնայ։ Ասիկայ ո՛չ նուազ մխիթարութիւն մըն է ձեզ նման մէկու մը համար։

(Շարունակելի)

կան տաղանդը յարգողներուն, և միա մը իր զրկանք ընդունակութիւնները։» Մենք Սիպիլը իր ձախաւեր համակրութենէն չատ աւելի կը յարգենք եղեր։ Տղու մը և տիկնոջ մը համար կրնանք խօսիլ գրական ընդունակութիւններու վրայ։ Բայց երբ համբաւով և արդիւնքով ծերացած Սիպիլի վրայ տակաւին ընդունակութիւն միայն կ'ընծայենք, ասիկա պարզապէս ծաղր ծանակ է։

Արտաշէս Ցարութիւնեանի ամէնէն անպատճառ վճիռը կ'ըլլայ Դուրեան Սրբազանի ստորոտն վրայ։ Ցաւակնոտ գրագէտը շրջակայ ջուրերուն նախամէն զգլխած «անճաշակ և անյաջող» կը վճռէ Սրբազանին փիլիսոփայական երկու առակնէրը զրոյցները։ Գոռա՛, լմնցաւ։ Ինչ կը սպասէր արդեօք այդ զրոյցներէն. անյաջողութիւն, ան թո՛ղ Ցարութիւնեան արձակին մէջ փնտռէ. ճաշակ. ան գործ չունի ճահիճին մէջ։ Դուրեան Սրբազան ամէն ժողովուրդներու կրօնական հնագոյն իմացուածներուն ասացուածները պարզ և բնական ձեւով կը պատկերացնէ. այսչափ միայն. և զանոնք իբրեւ գլուխ-գործոց ինքնագիր պատկերներ չի հրամցներ։ Ցարութիւնեան տեսա՞ծ է այդ զրոյցներուն բնագիրը, ինք գիտէ՞ արդեօք կրօնքներու պատմութեան ալֆան։ Կ'երեւի թէ Պոնտացի Թղթակցին... գաւիթները չեն քնացներ զինքը, և իր կորզին աւելին օգուտ քաղելով կը քսուերատ Սրբազանին փէշերուն։

Այս կատակելի վճիռներէն վերջ, կը յարէ.—

«Այս աղէքը սոտորագիրը (Իմա՛ Մալկարացի Արտաշէս Ցարութիւնեան) կը մասնակցի երեք քերթուածներով (հասկցա՞ն Բիւզանդիոնի ընթերցողները), որոնց առաջինը կը կոչուի իր! չորրորդ! ատնիր! երրորդ! ատղին! մէջ!, քի! մը յաւելուածով։»

Ինչ խեղճ Դրական Տարի, ուր Արտաշէս Ցարութիւնեանի երեք ոտանաւորներէն առաջինը կը կոչուի իր չորրորդ յարկին երրորդ սենեակին մէջ, դրան ետեւը։

Հաստատցէք որ պարզապէս ցաւալի է այս եղերերգութիւնը։

Հիմա ա լա Ցարութիւնեան վերլուծեցաւ 1905ի գրական տարին։ Ճանճէն դուրս մնացին, բարեբախտաբար, (նոյն բարեբախտութիւնը պիտի մաղթէի բոլորին ալ,) ամէն անոնք, որոնք առաւել կամ նուազ մասնակցութեամբ գրական կեանք մը չնչեցին մամուլին մէջ։ Աղէ՛կ որ դուրս մնացին Թէոդիկ, Արամ Անտոնեան, Ցակոբ Տէր Ցակոբեան, Թօշիկեան, Պարոնեան, Շահրեան և չատ ուրիշներ։

Ատոնք ամբողջ տարին ճանճ որսացին, ինչպէս դուք գորտ։ Գեղեցիկ կասը մը չարտադրուեցա՞ւ սա՛ Պոպիկեան Տորեգոյցէն դուրս, և Արտաշէս Ցարութիւնեանի երեք ոտանաւորնե՛րը միայն զգալուն թելեր չարժեցին։ Եթէ իրօք այդպէս է, մենք ալ այդ երեք ոտանաւորները գրական դաշտէն դուրս կը նետենք ձեռամբացի, մաղթելով որ Մալկարացի գրագէտը աւելի լուրջ ըլլայ, և չատ իսկ վրայ առ այս սա՛ յաւակնոտութենէն, որ ճշմարիտ արժանիքի մը մոհացումն է բացարձակապէս։

ԵՐ. Տ. ԱՆԴՐԷԱՍԵԱՆ

ԱՐՏԱՔԻՆ

ՄԻՈՒԹԵՆԱԿԱՆ ԿՈՒՍԱԿՑՈՒԹԻՒՆԸ.— ՊԱԼՖՈՒՐԻ ԵՒ ՉԷՄՊՐԼԷՆԻ ԽՈՐՀՐԴԱԿՑՈՒԹԵԱՆ ԱՐԴԻՒՆՔԸ.— ԽԶՈՒՄԸ ՄՕՏԱԼՈՒՏ.— Ուրբաթ գիշեր գոհացուցիչ հետեւութիւն մը առաջ չեկաւ Մր. Պալֆուրի և Մր. Չէմպրլէնի գումարման միջեւ։ Մր. Պալֆուր չընդունեց Մր. Չէմպրլէնի սա՛ առաջարկութիւնը թէ նախորդ Վարչապետը պէտք է հաւանի կուսակցութեան մեծամասնութեան քաղաքականութեան, որովհետեւ Չէմպրլէն այնպէս կը հաւատայ թէ մեծամասնութիւնը իր մաքսային քաղաքականութեան համակիրն է։ Մր. Պալֆուր չընդունիր մաքսային բարենորոգութեան ծրագիրը, ո՛չ տառական իմաստով և ոչ ալ ոգիով։ Մր. Չէմպրլէն ալ չընդունիր գործել պետական մարդու մը տակ, որուն տեսութիւնները կը հակառակին տեսութեան հետ ա՛յն ընտրական շրջանակին՝ որ չէջ մեծամասնութեամբ մը խորհրդարան վերադարձուց զինքը։ Մր. Չէմպրլէն չուզեր ինք ստանձնել Միութենական կուսակցութեան վարչութիւնը Մր. Պալֆուրի տեղ, այսու հանդերձ չուզեր ալ իր գործը չարունակել Վարիչի մը տակ՝ որուն կարծիքները գիտէ թէ անհամաձայն են ամբողջ Անգլիոյ մէջ գտնուած Մաքսային Բարեկարգիչներուն տեսութեանց հետ։ Առ այժմ դժուարութեան միակ լուծումը կը թուի Մաքսային Բարենորոգութեան անջատ կուսակցութեան մը կազմութիւնը մասնաւոր կազմակերպութեամբ, եթէ տակաւին Միութենական կուսակցութեան վարիչ չըլլայ Մր. Լօնկ, որ կրնայ Երեսփ. Ժողովին մէջ ներկայացնել քաղաքականութիւն մը՝ զոր կրնան ստանձնել թէ՛ Մր. Պալֆուր և թէ Մր. Չէմպրլէն։

Ամբողջ անցեալ ուրբաթ և չաբաթ օրերը, Լոնտոնի և Անգլիոյ միւս մեծ քաղաքներուն մէջ ընդհանուր խօսակցութեան նիւթն էր Միութենական-Պահպանողական կուսակցութեան ապագան, ինչպէս բնական է։ Դեռ քանի մը ամիսներ առաջ ոչ ոք մտքէն կ'անցընէր թէ այս մեծ կուսակցութիւնը ա՛յս աստիճանի պիտի հասնէր։

Մր. Չէմպրլէն առաջարկեց ի վերջոյ որպէս զի կուսակցութիւնը ամբողջական նիստ մը հրաւիրուի, բայց Մր. Պալֆուր մերժեց։ Բայց մասնախումբ մը կազմուեցաւ ազդեցիկ անդամներէն միութիւն առաջ բերելու նպատակաւ։

⁂ Թան, խօսելով անգլիական այս մեծ կուսակցութեան գործերուն վրայ, կը յայտարարէ թէ Պալֆուրի թերութիւնները ի՛նչ որ ալ ըլլան, չեն կրնար արդարացնել անոր պարտութիւնը։ Միակ պատասխանատու անձը Մր. Չէմպրլէնն է, որ գործ առնելու և վարիչ ըլլալու իր անյաջողութեամբ, և իր յանդուգն ու յամառ պլըֆներով փճացուց իր կուսակցութեան միութիւնը։

ԱԼՖՈՆՍՕ ԹԱԳԱՒՈՐԻՆ ԱՄՈՒՍՆՈՒԹԻՒՆԸ.— Թանի Ալժէզիրասի Թղթակիցը հետեւեալը կը հեռագրէ.—

Սպանիոյ արտաքին գործոց նախարար Ալմոտովար դուքսին այցելութեան մը միջոցին, հետեւեալ պատասխանութիւնները քաղեց Ալֆոնսօ Թագաւորին յառաջիկայ ամուսնութեան վրայ։

«Բոլոր սպանիացիներուն հետ ուրախ եմ, ըսաւ, ծրագրուած Արքայական ամուսնութեան համար. տակաւին պաշտօնական չէ, բայց Սան Սէբաստիէնի մէջ անցած դարձածը այլ եւս տարակոյս չեն ձգեր Ն. Վեհափառութեան դիտաւորութեանց վրայ։ Երբ Լոնտոնէն վերադարձաւ, մեր Վեհապետը արդէն ըրած լմնցուցած էր իր ընտրութիւնը։ Մաղկահասակ իշխանուհին իր հրապոյրներով նուաճեց Թագաւորին սիրտը։ Առաջին տեսնելուն սէր կապեց անոր, և Պըքինկէմ պալատին պաշտօնեաները գիտէին թէ Էնա իշխանուհիին համար բացառիկ համակրութիւն մը կը տածէ Սպանիոյ Թագաւորը։

«Անկէ ի վեր Ն. Վեհափառութիւն քանիցս խօսեցաւ ինծի ապագայ Թագուհիին վրայ խանդավառութեամբ։ Կ'ըսէր թէ Էնա իշխանուհին հրապուրիչ ձեւեր ունի։ Ես անոր մայրը միայն կը ճանչնամ անձնապէս։ Օգոստափառ խօսեցեալները յաճախ Թղթակցեցան իրարու հետ, արդարեւ Պիարիցի հանդիպումը կարգադրեցին սոսկալ Թղթակցութեան մը փոխանակութեամբ։

«Արքայական ամուսնութեան Թուականը որոշուած չէ։ Կարծեմ Ցունիսին տեղի պիտի ունենայ։ Ըսուեցաւ թէ մայր-Թագուհին ուրիշ խնամութիւն մը նախամեծար պիտի համարէր. սակայն բացարձակապէս անճիշդ զրոյց մըն է։ Կրնամ ըսել ձեզի թէ Արքայական Ընտանիքը բոլորովին միասիրտ է, և մայր-Թագուհին ու Թագաւորը կատարելապէս համաձայն են այս խնդրոյն վրայ։

«Սպանիոյ հանրային կարծիքը կը հաւանի ծրագրուած միութեան։ Ես իմ մասիս խիստ ուրախ եմ, թէ՛ իբրեւ պարզ սպանիացի անհատ և թէ իբրեւ նախարար։ Սպանիա միտքը դրած է քաղաքական ամենալաւ յարաբերութիւններ մշակել Մեծն Բրիտանիոյ հետ, և այս ամուսնութիւնը կը ծառայէ կառավարութեան տեսութիւններուն։

«Սան Սէբաստիէնի մէջ ժողովուրդը արդէն խանդավառութեամբ ողջունեց գեղասէր իշխանուհին։ Սկսած է սպանիերէն խօսիլ, զոր լաւ գիտէր արդէն առաջուց, և աչքանչելի կերպով ալ ֆրանսերէն կը խօսի։ Մինչեւ վերջերս կարգ մը ամուսնութիւններ վերագրուեցան Թագաւորին։ Բայց ամէնքն ալ զրոյց էին։ Իշխանուհին անշուշտ կաթոլիկ կրօնքին պիտի դառնայ, բայց որովհետեւ Անկլիքան Եօրք. Եկեղեցիին կը վերաբերի (որուն ծէսը չատ կը մօտենայ կաթոլիկութեան), դաւանափոխութիւնը աւելի դիւրին պիտի ըլլայ։»

⁂ Ալֆոնսօ Թագաւոր երկար հեռագիր մը ղրկելով Մ. Լուպէի, իր բարեկամութիւնը յայտնեց Ֆրանսայի համար և իր երախտագիտութիւնը, իր Նշանածին հետ ֆրանսական հողին վրայ գտնուած միջոցին գտած սիրալիր ընդունելութեան համար։

ՕՐԻՈՐԴ ՌՈՒԶՎԷԼԹԻ ԱՄՈՒՍՆՈՒԹԻՒՆԸ.— Հետզհետէ Սպիտակ Տունը կը հասնին ամենաթանկագին և հեռաւոր նուէրներ։ Քուպայի Խորհրդարանը ընտիր նուէր մը ղրկեց Օր. Ալիսի համար, և թէեւ Մր. Ռուզվէլթ մտադիր չէր ընդունիլ զայն, բայց Խորհրդարանը յայտարարեց թէ իրենց նուէրը ինքնաբուխ երախտագիտութեան է իրենց երախտագիտութեան հանդէպ Մր. Ռուզվէլթի որ Քուպայի համար չատ օգտակար եղած է։

⁂ Օր. Ալիս իր ամուսնութենէն առաջ հացկերոյթ մը պիտի տայ Սպիտակ Տան մէջ, ուր պիտի հրաւիրէ միայն օրիորդին բոլոր բարեկամուհիները։

⁂ Օրիորդը իր ամուսնութենէն վերջ ամառը արտասահման պիտի անցընէ, նախ այցելելով Լօնտոն։

ՖՐԱՆՍԱ ԵՒ ՎԵՆԵԶՈՒԷԼԱ.— Լա Կուայրայէն եկող չոգենաւերը կը պատմեն թէ նախագահ Քաստրօ ամէն կարելի պատրաստութիւնները կը տեսնէ պատերազմի համար։ Կ'ըսուի թէ հրաման տրուած է կրակ ընել Վենեզուէլական ջուրերուն մէջ տեսնուած առաջին ֆրանսական մարտանաւին վրայ։ Նախագահ Քաստրօ յայտարարեր է թէ Ֆրանսայի բոլոր ըրածները և ըսածները խաբէական երկիւղներ են, և յաւելցեր է.— «Ես այդպիսի երկիւղներու չեմ գար։» Կը յայտարարէ թէ վրէժ պիտի լուծէ արգիլելով ֆրանսական վաճառքներուն ներածումը Վենեզուէլայի մէջ։

ՃԱՊՈՆԱԿԱՆ ՆԱՒԱՏՈՐՄԸ.— Թօքիօյի ելմտական Մասնախումբին մէջ կառավարական ներկայացուցիչը հարցումի մը պատասխանելով, յայտարարեց թէ 1907—8 տարւոյն մէջ ճապոնական նաւատորմին վրայ 400,000 թոնօ տարողութեամբ յաւելում մը պիտի ըլլայ։

ԵՐԿՐԱՇԱՐԺ ՀԱՐԱՒԱՅԻՆ ԱՄԵՐԻԿԱՅԻ ՄԷՋ.— Ճամայքայի և Բօրթօ Րիքօյի միջեւ ընդհատուած հեռագրութիւնը խզուեցաւ, և հաղորդակցութիւնը դադրեցաւ Ճամայքայի անդին բոլոր տեղերուն հետ։ Զրոյց տարածուած է թէ երկրաշարժ մը կործանած է Պուէնովէնթուրա քաղաքը։ Այս քաղաքը կը գտնուի Քօլոմպիոյ արեւմտեան ծովեզերքին վրայ Շոքօ ծովածոցին գլուխը։ Քանի մը տարի առաջ իր բնակիչներուն թիւը 5000 էր։

Ուրբաթ օր Ֆլօրէնցայի դիտարանին երկրաշարժական գործիքները սաստիկ երկրաշարժ մը նշանակեցին, որ հաշուով մը տեղի պէտք է ունեցած ըլլայ 5625 մղոն հեռի։

Տ. ԱՐԵՒԵԼՔԻ ՌՈՒՍԱԿԱՆ ՆՈՐ ՓՈԽԱՐՔԱՆ.— Զօրավար Կրօտեքով երկու գնդապետի և Թիկնապահի մը ընկերակցութեամբ Խարպին մեկնեցաւ։ Թերթերը վստահաբար կը ծանուցանեն թէ Զօր. Կրօտեքով Մ. Ասիոյ փոխարքայ պիտի անուանուի, և հաւանաբար պիտի յաջորդէ նաեւ վերին հրամանատար զօրավար Լինեվիչի։

⁂ Զօրավար Կրօտեքով 63 տարեկան է։ Իր զինուորական ասպարէզը սկսաւ Բեդերպուրկի պալատական ... մէջ, յետոյ ծառայեց Թուրքեստանի և Կովկասի մէջ, և 1873ին առաջնակարգ դեր մը ստացաւ Խիվա արշաւախումբին մէջ։ Գնդապետն էր Մակէշեան գունդին, որ Խիվայի դէմ արշաւանքը ի նպաստ Ռուսիոյ վճռական դարձուց։ Ցետոյ Կրօտեքով Աֆղանստանի սահմաններուն վրայ գտնուած զօրքերուն հրամատար անուանուեցաւ։ 1883էն 1890 Սիր-Տարիա գաւառին կառավարիչ, և 1893էն 1903 Ամուր գաւառին կառավարիչ եղաւ։ Կրօտեքով հեղինակն է նաեւ «Աֆղանստանի ճամբուն վրայ», և «Դէպ ի Ախալ-Թեքէ արշաւախումբը» գործերուն։ Այս երկու երկասիրութիւններն ալ չատ մը եւրոպական լեզուներու թարգմանուած են։

ԼԷՏԻ ԿՐԻԻ ՄԱՀԸ.— Անգլիոյ արտաքին գործոց նախարար Սըր Էտուարտ Կրիի տիկինը, որ Ուր. օր կառքէն վար ինկելով ճակտին վրայ ծանր ճմլուածներ առած էր, մեռաւ կիրակի առաւօտ։ Այս սոսկալի արկածէն ի վեր չկրցաւ խելքը գլուխը բերել։ Ամէն կողմէ համակրութիւն կը յայտնուի Սըր Էտուարտ Կրիի իր ծանր զրկումին համար որ ա՛լ աւելի ցաւալի է հիմակ որ կ'իյնայ ա՛յնպիսի պարագաներու մէջ, երբ Սըր Էտուարտ ձեռնարկած է իր կեանքին ամէնէն կարեւոր գործին։ Թագաւորը տխուր լուրը լսելուն պէս հետեւեալ հեռագիրը ղրկեց Սըր Էտուարտ Կրիի.— «Պըքինկէմ Պալատ,

«Դժուար է ինծի բառ գտնել յայտնելու համար թէ ո՛րքան խորապէս զգածուած եմ ձեր այս անդարմանելի կորուստին մէջ։

ԷՏՈՒԱՐՏ Թ. Կ.»

Մահուան պարագաները վերջին ծայր տխուր են։ Տիկին Կրի քաջածանօթ էր և խիստ մօտէն կը հետաքրքրուէր քաղաքական գործերու և իր ամուսնոյն գործին։ Դեռ մէկ չաբաթ առաջ Սըր Էտուարտի հետ Պէրուիք գնաց իր ընտրութեան յայտարարութիւնը լսելու։ Ուր. կէս օրէ վերջ, երբ կառքով կ'անցնէր Նորթըմպըրլէնտի իր բնակարանին մօտէն, անզգուշութեամբ մը վար ինկաւ։ Ուղեղին վրայ ճմլում կրեց, և գանկէն վարի մասը ջախջախուեցաւ։ Անզգայ մնաց, և սոսկալի կերպով վիրաւորուած, Լէտի Կրի մօտակայ դպրոցը փոխադրուեցաւ, ուր դարմանումը սկսաւ տեղւոյն վիրաբոյժի մը և Նիւքասլէն կանչուած բժիշկի մը կողմէ։ Սկիզբէն ի վեր յայտնի էր թէ Տիկին Կրիի ապաքինումը խիստ տարակուսելի էր։ Սըր Էտուարտ, որ Լոնտոնի արտաքին գործոց պաշտօնատունը կը գտնուէր, հեռագրով կանչուեցաւ։ Կէս գիշերին իր ամուսնոյն անկողնին մօտ գնաց, ուր մնաց անընդհատ մինչեւ անոր վախճանը, յարատեւ հոգածութեամբ հետեւելով դարմանումին։ Բայց բժշկութիւնը չկրցաւ բան մը ընել խելքը գլուխը բերելու կամ բարւոքելու համար Տիկին Կրիի առողջութիւնը։ Թագաւորը սիրալիր համակրութեամբ մը չաբաթ օր հեռագիր ղրկեց առաջարկելով ղրկել իր անձնական բժիշկը՝ Սըր Ֆրետերիք Թրեվզ՝ աջակցելու համար տեղական վիրաբոյժներուն։ Բայց այդ միջոցին ամէն յոյս կտրած էր արդէն, և հարկ չտեսնուեցաւ Ն. Վեհափառութեան բարեհաճ առաջարկութեան։ Վախճանը հասաւ կիրակի առաւօտ ժամը 3·25ին։ Տիկին Կրի խաղաղութեամբ մեռաւ ի ներկայութեան Սըր Էտուարտի և Տքթ. Ուօթրըսի։

Լէտի Կրի Նորթըմպըրլէնտցի ազնուականի մը՝ հազարապետ Ուիտրինկթընի աղջիկն էր։ Իր նախահայրերէն մին անմահացած է ժողովրդային գեղօնի մը մէջ։ Սըր Էտուարտ Կրիի հետ ամուսնացաւ 1885 Հոկտեմբեր 21ին, երկու ամիս առաջ իր ամուսնոյն դրական յաղթութենէն, զոր տարաւ Լորտ Բըքրիի վրայ։ Քուէարկութեան արդիւնքին յայտարարութենէն վերջ անթառամ ծաղիկներու փունջ մը նուիրեցաւ Տիկին Կրիի, իբրեւ խորհրդանշան մը իր ամուսնոյն և Պէրուիքի ընտրողներուն միջեւ միութեան։

Բարձրահասակ, գեղանի, և արտաքին տեսքով զարմանալի կերպով իր ամուսնոյն նման, Տիկին Կրի ընտանի դէմք մըն էր հիւսիսային Անգլիոյ Ազատական կուսակցութեան գումարումներուն մէջ, և իր քաղցր բնաւորութիւնը նոյն կուսակցութեան ամէնէն ժողովրդական վարիչ տիկիններէն մին ըրած էր զայն։ Տիկին Կրի առանձնութեան հետաքրքիր մըն էր ամուսնոյն ասպարէզին, և յաճախ Երեսփ. Ժողովին տիկիններուն բաժինը կ'երթար մտիկ ընելու բոլոր այն պայքարները՝ որոնց կը մասնակցէր իր ամուսինը։ Տիկին Կրի անզաւակ է։

ՏԻԿԻՆ ԻՒՄՊԷՐ ԲԱՆՏԷՆ ԱԶԱՏ ԱՐՁԱԿՈՒԱԾ.— Տիկին Իւմպէռ, որ հիմակ Բարիզի մէջ Մեծ Թէրէզը կը կոչուի, անգամ մը եւս իր սիրական Բարիզ քաղաքին մէջ կ'ապրի։ Որովհետեւ բանտին մէջ իր առողջութիւնը խանգարուած էր, պայմանաւոր կերպով ազատ արձակուեցաւ բանտէն, և կիրակի առաւօտ Բարիզ ժամանեց Ռէնէն, ուր բանտարկուած էր եղբայրներուն Ռօմէն և Էմիլ Տօրինեակի հետ, որոնք իրենց երկու և երեք տարուան բանտարկութեան շրջանը աւարտելով, հիմա հաստատուած են Բարիզ։ Թէրէզ և իր ամուսինը՝ Ֆրետերիկ Իւմպէռ հինգ տարուան բերդարգելութեան դատապարտուած էին, և հիմա ամուսինը միայն կը մնայ Ֆրէսնի բանտին մէջ։

ՊԱՏՐԻԱՐՔԱՐԱՆԷՆ

ԱՒԵՏԱՐԱՆԷՆ ՎԵՐՋ՝ ԳՈՐԳ

Հիմայ որ Աւետարանի գողութեան այլ եւս ստա մը ըլլալը պաշտօնապէս երեւան ելաւ, այսօր ալ իբրեւ նոր յայտնութիւն Թղթակից-միաբաններ կը աւետեն Բիւզանդիոնի թէ 1898ին 45 ! գորգ վանքէն դուրս հանուած է և յետոյ անյայտացած։

Մեծ ծր. Աստուած, արդեօք Երուսաղէմի վանքը գորգի մթերանո՞ց մըն է, որ բացի գործածականներէն 45 հատ ալ պահեստի գորգ ունենայ։ 45 գո՛րգ... Թագաւորական անգամ իր սենեակներուն մէջ չպիտի համարձակեր իր տան մէջ 45 գորգ ունենալը յայտարարելու։

Այս չլմերած միաբանները սակայն ի՛նչ որ գայ իրենց բերնէն դուրս կուտան, քանի որ գիտեն թէ իրենց զրպարտութիւնները հրատարակելու պատրաստ Բիւզանդիոնը կայ հոն։ Վանքին մէջ կանուխ արթնցողը ստա մը կը դարբնէ և իր գաղափարակիցներուն ալ նուիրագործել տալէ վերջ կը նետէ հրապարակ։

Օրինակ հօգինն՛ր, ո՛ւր էք. 45 գորգ կը գողցուի կամ կը կորսուի և դուք լռութիւն կը պահէք։

Ո՛ւր մնաց ձեր անշահախնդրութիւնը! և վանքին չահերուն այսչափ մօտէն հսկելը։

Ութը տարի է վեր օր մը պէտք չունեցա՞ք այդ գորգերուն։

Այս գիւտը տակաւին թարմ կ'երեւի քանի որ դեռ առաջին անգամն է որ կը լսենք զայն։

Ամէն մարդ գիտէ արդէն թէ այս խռովարար միաբանները անուս, ագէտ և ողորմելի մարդիկ են, որոնց բամբը ո՛չ կրնայ կշիռ ունենալ և ոչ ալ արժէք։ Հապա ի՛նչ ըսել այս բարբանջանքները անխտիր հիւրընկալող թերթին։

Իրողութիւնը սակայն այնչափ ծիծաղելի է որ հարկ չկայ երկար պատճառաբանութիւններու մտնել։ Երուսաղէմի վանքը, բացի սովորաբար գործածուած գորգերէն, ներկայանալի 5—6 գորգ միայն ունի պահեստի, որուն մէկ հատը միայն կրնայ թանկագին համարուիլ։

1898ին Երուսաղէմական հիւպատոսի մը կողմէ ընդունելութեան մը առթիւ մէկ քանի գորգ փոխ կ'առնուի վանքէն։ Ասանկ առաջարկ մը բնականաբար չկրնար մերժուիլ։ Գորգերը կը տրուին և հանդիսադրութենէն օրեր վերջ այդ գորգերը կը վերադարձուին վանք՝ այն ժամանակուան Թարգմանին ձեռքով։ Թարգման միաբանը ողջ է դեռ, ուզողը կրնայ անկէ ստուգել իրողութիւնը։

Սակայն իրողութիւնը ստուգելու հարկ չկայ. վանքին մէջ ամէն մարդ գիտէ տասը տարի ըլլալը. ասոնք դարբնողները, տեսնելով որ իրենց նախապէս ըրած մէկ քանի զրպարտութիւնները նկատողութեան առնուեցան, կը կարծեն թէ աս ալ անոնց նման պիտի կլլուի։ Ժամանակ մըն ալ Իսա [illegible] անուն միաբան մը Երուսաղէմէն անընդհատ կը գրէր թէ Ռուժէլի երկաթուղւոյ հազարաւոր պարտաթուղթեր կային վանքին մէջ, որոնք անյայտացած են։ Հիմայ սակայն Ղեւոնդ վրդ.ի հաշիւներուն մէջէն ոչ անանկ պարտաթուղթեր ելան և ոչ ալ ելլալու միտք ունին, քանի որ բացարձակ ստա էր։

Չենք գիտեր թէ մինչեւ ե՞րբ պիտի տեւեն այս վանքին եղած սուտ ու պատիր Թղթակցութիւնները, զորս գրողները վանքին հացո՛վն է որ կ'ապրին։

ՄԱՅՐ-ԱԹՈՌ.— Թիֆլիզէն կը գրեն թէ յունուար 6ին Ս. Ծննդեան առթին, Ս. Կաթողիկոսին այցելած են Փոխարքայի ամուսին կոմսուհի Վորոնցով-Տաշկով։ Կոմսուհին Ս. Հայրապետին շնորհաւորելով օրուան մեծ տօնը, ամուսնոյն կողմէն Ներողութիւն խնդրեց, որ հիւանդութեան պատճառով չէ կարողացած անձամբ գալ՝ հակառակ իր ցանկութեան։ Հետեւեալ օրը Ս. Հայրապետին կողմէն Տ. Նահապետ եպիսկ. և Ցսաիկ վրդ. այցելեր են ֆոն Շիրինկինին, Շտաբի կառավարիչ Գրեազնովին, Թիֆլիսի Նահանգապետին և քաղաքապետին, որոնք կոմսուհիին հետ շնորհաւորութեան եկած էին Ս. Հայրապետին։ Ցունուար 8ի կիրակին, Ս. Հայրապետը այցելեց նաեւ փոխարքայի օգնական Մալամային։

⁂ Թիֆլիսի մէջ յունուար 7ին վախճաներ է Շահնազարեան վանահայր Ցովհաննէս վրդ. Գէորգեան։ Ցունուար 12ին կատարուեր է թաղումը, որուն ներկայ գտնուեր է Թիֆլիսի Առաջնորդ Տ. Գարեգին արքեպիսկոպոս։

⁂ Ս. Էջմիածնի Սինոդը ծանուցեր նախապէս ամուսնութեամբ կամ խնամութեամբ օրթոտոքսութիւն ընդունած բոլոր Հայերուն թէ Կառավարութիւնը արտօնութիւն չնորհած է իրենց վերադառնալու Մայրենի Եկեղեցւոյ գիրկը։ Կողը գիւղին Հայ օրթոտոքս բնակիչները, որ վերջին տարիներս նոյն պատճառներով հեռացած էին Մայրենի Եկեղեցւոյ գիրկէն, խնդրագիր մը մատուցանելով Ս. Սինոդին, աղօթած են որ հարկ եղած գործողութիւնները կատարուին, դիւրացնելու համար իրենց վերադարձը դէպ ի Մայրենի Եկեղեցին։ Ուրիշ տեղերէ ալ նոյնօրինակ խնդիրքներ եղած են։

ԻԶՄԻՐԻ ԳԱՒԱՌԱԿԱՆ ԺՈՂՈՎԸ (Արեւելեան Մամուլէն).— Գաւառ. Ժողովին Ա. շրջանի 6րդ նիստը տեղի ունեցաւ ամսոյս 20ին Ուրբաթ օր ի ներկայութեան ժողովականներու։ Ատենը բացաւ Ատենապետ Ղուկաս էֆ. Եսայեան ու նախորդ նստի ատենագրութիւնը կարդացուելէ յետոյ, Ժողովը սկսաւ օրակարգի խնդրոյն վիճաբանութեան, որ էր եկեղեց. ելեւմտից բարւոքման դարման մը։ Թէր ու դէմ կարծիքներէ յետոյ որոնք ընդհանրապէս կը դառնային կալուածներ ծախելու խնդրոյն չուրջ, այդ սկզբունքին դէմ բողոքող ժողովականները յայտարարեցին որ եթէ վիճաբանութիւնը այդ ուղղութեամբ յառաջանայ, պիտի ստիպուին թողուլ ժողովարանը. միւս կողմէ Քաղ. Ժողովը որ ստանձնած էր տեղեկագրի յօրինուցիչ պատասխանատուութիւնը, փափաք կը յայտնէր քուէի դնել այդ առաջարկը և ժողովին բացատական պատասխանին առջեւ տեղի տալ։ Բայց ինչ ինչ նկատումներով՝ Ժողովը գնահատելով և չնորհակալութեան քուէ եւս տալով Քաղ. Ժողովոյ՝ անոր պատրաստած տեղեկագրի աշխատութեան մասին, յարմար գտաւ քուէարկութեան չդնել այդ խնդիրը։ Ժողովական Միսաք էֆ. Մօրուքեան ազգային պարտքի վճարման համար առաջարկեց տոկոսաւոր արժէթղթեր հրապարակ հանել, անոնց տարեկան տոկոսներուն և մասնական գլխավճարներուն համար ազգ. կալուածներէն քանի մը հատը՝ վճարելի տարեկան գումարին համեմատութեամբ գնելով՝ այն յանձնաժողովին տրամադրութեան տակ որ ընտրուի այդ գործին հսկողութիւնը ստանձնելու, և այսպէս հրապարակ հանուած արժէթղթերը տարուէ տարի կը փճանան մինչեւ նախապէս որոշուելիք պայմանաժամը, որով թէ՛ եկեղեց. պարտքը կը գոցուի այժմ և թէ Գրանկաց Թաղի Ֆէրխանէին վերաշինութեան եւ ձեռնարկել կարելի կը դառնայ։ Ժողովը պահ մը եւս խորհրդակցելէ յետոյ որոշեց 7 անձերէ յանձնախումբ մը կազմել քննելու եւ տեղեկագրելու համար Գաւառ. Ժողովոյ, Մօրուքեան էֆ.ի առաջարկին հետ՝ եկեղեց. ելեւմտից բարւոքման համար դարման մը տեսնելու կարելիութիւնը ունեցող առաջարկները։ Գաղտնի քուէարկութեամբ յանձնախումբի անդամ ընտրուեցան Ա. Աւետիքեան, Յ. Եփրեմ, Կ. Աղնաւոր, Գ. Եսայեան, Մ. Մօրուքեան, Ց. Միքայէլեան եւ Ն. Ներսէսեան էֆ.ները։ Ժողովը վերջացաւ ժամը $7^1/_2$ին։

— Գարաթաշի բնակիչներէն բնիկ Եվէրեկցի Տիկին Մարիամ Գ. Սինանեան յիչեալ թաղի մէջ գտնուած չարատանը նոյն թաղի Ս. Կարապետ եկեղեցիին վագֆ ըրած է։ Առժամանեայ միւթէվէլլիութեան պաշտօնը Թաղ. Խորհրդոյ անդամներէն Ստեփան էֆ. Արսլանեան կատարած է։ Ցիչեալ վագֆին միւթէվէլլիութիւնը ցկեանս յիչեալ Տիկինին, և իր մահուանէ վերջ իր կողակիցին, այսինքն Ֆէնէրացի Գէորգ Սինանեան էֆ.ի պիտի պատկանի և վերջնոյն մահուանէն յետոյ թէվլիեթը յաջորդաբար և ընկերակցաբար պիտի փոխանցուի Զմիւռնիոյ Առաջնորդին և Թաղ. Խորհրդոյ Ատենապետին։ Ըստ որոշեալ պայմանի տունը վարձու տրուելով գոյացած հասոյթը յիչեալ եկեղեցւոյ պէտքերուն և աղքատներուն պիտի յատկանայ եւ ամէն տարի իր և կողակցին անուան տօնախմբութեան օրը ի յիչատակ իրենց հոգւոյն հանգստեան պաշտօն պատարագ պիտի մատուցուի։ Տիկին Մարիամ Գ. Սինանեան Պոլիս Գաւաքաւոր կէս տունն ալ Ս. Փրկչեան Հիւանդանոցին վագֆ ընել կ'ուզէ, որու մասին Պատրիարքարանի հրահանգին կը սպասուի։ Նորամասպէս Եվէրէկ ունեցած տուն, այգի և պարտէզներն ալ յիչեալ գիւղի եկեղեցիին վագֆ ընելու մտադիր է, այդ մասին ալ ուղղակի Կեսարիոյ Առաջնորդին միջամտութեան պիտի դիմուի։

ԳՈՒԼԿԱՐԻՈՅ Տօպրիչ քաղաքէն Պատրիարքարան կը գրեն թէ քանի մը տարի առաջ վարժարանի մը չինութեան պէտք տեսնուելով կառավարական պանքայէն տոկոսով դրամ առած և վարժարանը չինած են, զայն իբր տուն կամ կալուած ցոյց տալով և գրաւի դնելով։ Այսպէս այդ նոր չէնքին կալուածական տուրքերը, դրամներուն տոկոսները բարդուելով բաւ պարտքին վրայ տոկոսին պարտք մը գոյացած է։ Հիմա Սօֆիայի պանքային անօրէնութենէն յանձնարարուած է որոշեալ պայմանաժամէ մը վերջ աճուրդի հանել վարժարանը և ծախել։ Տօպրիչի եկեղեցիին Հոգաբարձութիւնը ճարահատեալ դիմած է Պատրիարքարան և անօրինութիւն մը խնդրած։

ՊԵՏԱԿԱՆ բարձրագոյն Հայ պաշտօնատար մը որ ձեռնհասութիւն ունի դպրոցական խնդիրներու մէջ, վերջերս այցելած ըլլալով Սկիւտարի միացեալ վարժարանները, խիստ գոհ մնացած է անոնց բարեկարգ վիճակէն, ինչպէս նաեւ աշակերտներու տուած յաջող պատասխաններէն։ Ն. Վսեմ.ութիւնը մասնաւորապէս դիտած է որ օսմաներէն լեզուն խիստ ձեռնհասութեամբ կ'աւանդուի այդ վարժարաններուն մէջ, ուր աշակերտները, իրենց փոքր տարիքին մէջ իսկ, բաւականաչափ հմտութիւն ստացած են այդ լեզուին, որ երկրին լեզուն ըլլալով, անհրաժեշտ է ամէն անհատի համար։ Ցարգելի հիւրը այս առթիւ իր գոհունակութիւնը յայտնած է Տեսուչ Մալաթեան էֆ.ի որ կատարեալ ձեռնհասութեամբ կը վարէ այդ վարժարանները։ Ն. Վսեմ.ութիւնը նոյն այցելութիւն տուած է Պէրպէրեան վարժարանին, ուր եւս իր գոհունակութիւնը յայտնած է Պէրպէրեան էֆ.ին, աւանդողներուն յաջող պատասխաններուն համար։ Երբ Սկիւտարի Հայ վարժարանները գնահատելի դիրքի մը մէջ կը գտնուին այսպէս, ինչո՞ւ արդեօք մեր ծնողներէ չատեր դեռ կը չարունակեն նախապատուութիւն տալ օտար կրթարաններու, ուր Հայ աւանդող մը կամ աւանդողուհի մը բնական է թէ չի կրնար տալ ա՛յն առողջ դաստիարակութիւնը որ մեր պահանջածն է։

ԲԱՐԵՍԷՐ անձնաւորութիւն մը Տ. Տիրայր վրդ. Մարգարեանի ձեռամբ 12 զոյգ կօշիկ նուիրած է Ֆէրիգիւղի աղքատիկ աշակերտներուն։

—Վսեմ. Յովհաննէս էֆ. Ալլահվէրտեան ասլի որ այցելած է Ֆէրիգիւղի վարժարանը և քանի հատ աղքատիկ աղաց տասնական ղրշ. նուիրած է. Նաև դպրոցին պաշտօնեաներուն ալ զանազան նուէրներ ըրած է։ Պաշտօնէութիւնը և մանուկները խիստ զգածուած են այս պատուաբեր այցելութենէն։

ԱՐՄԱՇՈՒ Դպրեվանուց միաբան Տ. Յովհաննէս վրդ. Մաւեան որ երկու ամիսէ ի վեր հիւանդ էր, այս անգամ ողջախոհութեան համար Ատաբազար գացած է։

ՔԱՀԱՆԱՅԱԿԱՆ ՄԵՆԿՈՒՐՈՒԹ. — Օր նոր և քահանայական ծեծկռուք նոր, ըսինք անցեալ օր և ահա այսօր մեր չնորհունակ քահանաներէն մէկը անձամբ կը հաստատէ գործնել։ Ասճի որ Սամաթիոյ եկեղեցիին քահանաներէն Տ. Աբգար, լսելով որ Նարլը-Գափուի մէջ բուսական բոլոր ննջեցեալ մը կայ, անմիջապէս շուտնքը նոյն եկեղեցին կ'ստնէ. սակայն թարհուրդ մարդկան կամք Աստուծոյ. որովհետև, հանդուցեալին պարագաները պնդելով որ Տ. Արիստակէսն է չնն թոյլտարեր։ Ասով չգոհանար Տ. Աբգար և ուղղակի կը վազէ Պոլքէլի գերեզմանատունը և հոն կ'սպասէ Տ. Արիստակէսի գալստեան։ Յուղարկաւորները կը հասնին քիչ մը վերջը և Տ. Աբգար կ'սկսի գործի և յարձակելով Տ. Արիստակէսի վրայ լաւ մը կը ափէ զայն։ Ժողովուրդը կը զայրանայ, ազգականները կը յուզուին և ուրիչ փակեղաւորներ մէջ կը մտնան ու վերջ կուտան այս անհաճոյ տեսարանին, որ կը պարզուէր սգակիր ազգականներուն աչքին առջև, գերեզմանատան մը պատկառազդեցիկ մթնոլորտին մէջ և մեռելը մը կէս փորուած փոսին քով։ Խնդիրին կը տեղեկանայ Սամաթիոյ աւագերէց Տ. Յովհ. Ա. քհ. Շահպազեան և քահանայական ժողով մը գումարելով, եղելութեան վերահասու կ'ըլլայ և առժամաբար քահանայագործութենէ կը դադրեցնէ Տ. Աբգարը, միևնոյնատեն խնդիրը կը տեղեկագրէ Պատրիարքարան, խնդրելով որ Տ. Աբգար իր հնձանդրեալ եկեղեցին՝ Սիլիվրի վերադարձուի։

ԵԳԻՊՏՈՍԻ Առաջնորդը Տ. Յարութիւն քհ. Յակոբեանի մասին Պատրիարքարանէն տրուած յանձնարարագրի մը համաձայն, Գահիրէի Գաւառ. Վարչութեան հետ խորհրդակցելով Տ. Յարութիւն քահանան Ս. Աստուածածին եկեղեցիին միայեան հովիւ անուանած է։

ԴԱԼՖԱՅԵԱՆ ՈՐԲԱՆՈՑԻ Խնամակալութիւնը շնորհակալութեամբ կը ծանուցանէ թէ Տէր և Տիկին Երուանդ Փափազեան իրենց աղջկան Օր. Աւրորայի Վեհ. Արամ Ասոլ պէյի հետ ամուսնութեան առթիւ 540 ղր. նուիրած են նոյն հաստատութեան։

ԵՐԿՈՒ ԽՕՍՔ

Առ Գեր. Բաբկէն Ծ. Վ. Կիւլէսէրեան, Խմբագրապետ Լոյս Գամ. Կրօն. Հանդէսին.

Երուսաղէմէն Լոյս Գամ. Հանդէսին (2. Յունվ. Թիւ 3 Թերթին մէջ) հարցուած էր թէ Հայաստան հանգանակին մէջ Առաքեալ բառին երեք տարբեր ընթերցուածներէն ո՞րը աւելի ընդունելի է. «Որ էջն ի յորդանան, քարոզեաց զԱռաքեա՞լն, զԱռաքեա՞լսն, թէ յԱռաքելոյն.» Ձեր Գերապատուութիւնը առ այդ քանի մը դիտողութիւններ ընելէ ետք ըսեր էք թէ՝ Հանգանակին «Յունարէն բնագրին մէջ յառաքեալսն է. եթէ ուղղակի Հայերէն խմբագրութիւն մը եղած ըլլար Հաւատամքը, թերևս արժէր զօրեղապէս պնդել զառաքեալսն ընթերցուածին վրայ. բայց ամէն մարդ գիտէ թէ Հաւատամքին բնագիրը Յունարէն է, և Յունարէնն է յառաքեալսն....։ Դիւրին է այս դիտողութիւններէ ետք հետևցնել թէ՝ Բննկ. Կրօնագիտութեան մէջ (Բ. տպ. էջ 420-421) այս մասին տրուած բացատրութիւնները՝ ո՛չ միայն զօրաւոր փաստեր չեն, այլ բան մըն ալ չեն ապացուցաներ՝ ըլլա՛յ Աստուածաբանութեան մօտով, ըլլա՛յ բանասիրական արժէքով»։ —Մենք ալ ձեր այդ եզրակացութեան մասին ձեր միևնոյն եզրակացութեան յանգելու դժբաղդութիւնն ունեցած ենք։— Այո՛, ամէն մարդ գիտէր թէ Հաւատամքին բնագիրը յունարէն էր, բայց հաստատապէս անաւոր՝ թէ վկայութեան մէջ ամեն մարդ ըսելը՝ ոչ ու ըսելու հաւասար է, այս անգամ ալ կուգայ կ'ստուգուի։ Հանգուցեալ Արշակ Տէր-Միքէլեան իր «Հայոց Եկեղեցին և Բիւզանդեան ժողովոց պարագայք» անուն երկասիրութեան մէջ՝ որ բարեխիղճ կերպով Իզմիրեանի Սահակ-Մեսրոպեան Մրցանակաւ պատուած է, մեր քննութեամբ տպագրուած, հաստատած է որ Հայոց Եկեղեցւոյ մէջ պաշտուած Հաւատամքը՝ Նիկիոյ Ժողովոյ հանգանակին թարգմանութիւնը չէ, անոգին տարբերութիւն ունի անկէ։ Ա՛ւասիկ բուն իր խօսքերը (էջ 17—23). Նիկիոյ ժողովոյն «բուն Հաւատամքը մեւոք չի գտնուիր Հայոց Եկեղեցւոյ. Հայոց Հաւատամքը շատ տարբեր է Նիկիականէն և չի կրնար վերջինի ընդարձակումը լինել. սակայն քանի՛ որ համաձայն է Նիկիականին, կրնայ և Նիկիական կոչուիլ —ըստ բովանդակութեան, թէև ո՛չ ըստ ձևին։ Ինչպէս ուրիշ տեղ ասել ենք, Հայոց Հաւատամքը ծագել է արևելքում, Ասորւոց, Կապադովկիոյ, Հայոց և գուցէ Պաղեստինու նոյնանման կազմութիւն ստանալով։ Իսկ այսպէս կոչէին Լուսաւորչի արդիւնքը քանի մը լրացումներ եւս անել այդ Հաւատամքին՝ միայն թէ ամենասուղն մինչև Ե. դ. դարու սկիզբը, վասն զի բնուբիւն խնդրի վրայ բացորոշ յիշատակութիւն չունիք։ Քանի՛ որ Կիպրոսի Եպիփանոս Եպիփանը Պաղեստինցի էր և իւր երկու Հաւատամքներն տեղական ձևով այդ արևելեան հանգանակներն բաղ է ձևել, չենք կարող չյիշել, որ արևելեան Եկեղեցիները բաւական հոգևորականութիւն են ունեցել հաւատոյ խնդիրներում. Կապադովկեան-Ասորական դպրոցը դեռ երկար փայլեց քրիստոնեայ աշխարհում. այդ դպրոցին էր պատկանում և Հայոց ճիւղը բոլորովին տարբեր Բիւզանդեան դպրոցից»։ Նոյնէն քովէ քով բաղդատութեան ալ կը դնէ Հայոց հանգանակին օրինակը և Նիկիականին հին թարգմանութիւնը, Կիւրեղ Աղեքս. մեկնութեան մէջէն բերելով։ Արդ՝ այդ թարգմանութեան մէջ այսպէս միայն գրուած կայ. «Եւ ի Ս. Հոգին». առաքեալի անուն ամենևին չկայ, ո՛չ եզակի՝ ո՛չ ալ յոգնակի. իսկ Հայոց հանգանակին օրինակին մէջ «քարոզեաց զառաքեալսն» գրուած է. Թէև Տէր-Միքէլեան դիտողութիւն կ'ընէ այն տեղ ըսելով փակագծի մէջ («բուն՝ յառաքեալսն»), Ուրեմն Գեր. եղբայր, քանի որ ձեր ըսածին պէս մեր հանգանակը Նիկիոյ հանգանակին յունարէն թարգմանութիւնը չէ, հետևաբար ձեր դատողութիւնը «Եթէ ուղղակի Հայերէն խմբագրութիւն մը եղած ըլլար Հաւատամքը, թերևս արժէր զօրեղապէս պնդել զառաքեալսն ընթերցուածին վրայ». ուրեմն՝ կ'ընենք, կ'արժէ բանաւոր համարել և զօրեղապէս պնդել զառաքեալսն ընթերցուածին վրայ, ո՛չ միայն անոր համար որ Ս. Հոգւոյն ի Յորդանան Յիսուսի վրայ իջնելը Աստուածակոյս կողմանէ տրուած նշանն էր Յովհաննէսին՝ ճանչնալու համար Մեսիա մարգարէն (Յովհ. Ա. 32-34), այլ նաև անոր համար որ ճանչցրնէ անոր միանգամայն որ իրմէ մկրտուիլ իր ազգակիցը լոկ մարդ և որդի մարդոյ չէր, այլ Որդի Աստուծոյ. զի Յիսուսի ի Յորդանան մկրտուած ատեն յայտ չատեր ալ կը մկրտուէին այնտեղ, Յովհաննէս ինչպէս պիտի գիտնար թէ երկինքէն եկած Հայրական վկայութիւնը՝ թէ «Դա է Որդի իմ սիրելի՝ ընդ որ հաճեցայ»՝ այն բազմութեան մէջէն որո՛ւ համար էր. Հոգւոյն Սրբոյ անոր վրայ իջնելը քարոզել սորվել ճանչցընել էր որ նա էր երկնից Առաքեալը և Աստուածորդին, և անոր համար եղած է այն երկնային վկայութիւնը։— ԶԱռաքեալսն ընթեռնուլն ալ կրնայ կերպով մը իրաւացի ընդունուիլ, երբ Ս. Հոգւոյն երեք տարբեր արարքները թուագրելու մօք, իջանելն ի Յորդանան, ներշնչելն Առաքելոց (այսինքն՝ ի ձեռն Առաքելոց քարոզել) և բնակիլն յեկեղեցւոջ ի սուրբսն։— Իսկ յոգնակի ձևով զԱռաքեալսն ընթեռնուլն՝ բոլորովին սխալ է և մեռժելի։— Այս ուրեմն՝ Գեր. Տէր, կուգամք ըսել թէ Բննական Կրօնագիտութեան մէջ (էջ 420-421) այս մասին տրուած բացատրութիւնները չէ թէ բան մը չեն կրնար ապացուցանել, այլ յայտ բանաւոր և զօրաւոր ապացոյցներ են՝ որ կը հաստատեն թէ «Քարոզեաց զԱռաքեալն» ընթերցուածը սխալ չէ՛, ուղիղ է և ուղղափառ նշանակութիւն ունի, թէև յառաքեալսն ընթեռնուլն ալ իրաւացի համարելն անդէպ չըլլայ։

Ձերդ

ՍԱՀԱԿ Ք. ՏԷՐ-ՍԱՐԳԻՍԵԱՆ

Օրթաքէօյ, 22 Յունվար 1906

ՄԱՆԶՈՒՄԷԻ ԱՐՁԱՆԱԳՐՈՒԹԵԱՆՑ ԲԱԺԻՆԸ

ՄԱՀ

Բերայի փերեզակ-լրագրավաճառներէն Յակոբ աղա Յատկանեան մեռաւ Գչ. օր, թողլով այրի կին մը և զաւակ մը։ Յուղարկաւորութիւնը կատարուեցաւ չորեքշաբթի օր Բանկալթիի գերեզմանատան եկեղեցիին մէջ և մարմինը ամփոփուեցաւ Շիշլիի Ազգ. Գերեզմանատունը։ Հանգուցեալը իր համակրելի բնաւորութեամբ սիրուած էր իր բոլոր յաճախորդներէն։

ՅՈՒՂԱՐԿԱՒՈՐՈՒԹԻՒՆ ԱԲՐԱՀԱՄ ԷՖ. ՆԱՐԻՆԵԱՆԻ

Երէկ ժամը 5ուկէսին Գալըգիւղի Ս. Թագաւոր եկեղեցիին մէջ վայելուչ հանդիսաւորութեամբ կատարուեցաւ յուղարկաւորութիւնը հանգուցեալ Աբրահամ էֆ. Նարինեանի։ Եկեղեցիին ջահերը վառած էին և դագաղը կը հանգչէր մահաբեմին վրայ շրջապատուած ծաղկեպսակներով։ Կը նախագահէր Տ. Գէորգ եպս. Երէցեան իր չուրջը ունենալով Տ. Ղեւոնդ Դուրեան և Եզրաս Սաչլեան վարդապետները և բազմաթիւ քահանաներ։ Մեռելական արարողութիւններէն ետք նախագահ Սրբազանը խօսեցաւ դամբանականը, բընական ամենայն «ունայնութեան» խօսքը։ Իմաստունը, որ ըսաւ, այնքան նշանաւոր եղաւ իր պերճանքով ու իմաստութեամբ, որ ամէն բան վայելեց, սակայն ձանձրացած ունայնութիւն կը կոչէ աշխարհի այս անցաւոր հաճոյքները և կեանքը։ Սիրել և փնտռել բաղդը մարդուն իրաւունքն է. բայց բաղդը այս մեր կեանքին համար ոչինչ է. վաղանցուկ ու ժամանակաւոր է այն հարստութիւնը որուն վրայ վստահիլ ազիտութիւն է։ Ի՛նչ ծնունդներ կան որ հարստութիւն կը վայելէն, սակայն յետոյ աղքատ կ'ըլլան։ Ի՛նչ հանճարներ կան աշխարհի վրայ, որոնց իսկական փառքը նսեմ կը մնայ։ Հանճարին ու հարստութեան մէջ բաղդ չկայ, անոնք իրենց վախճանները ունին։ Կեանքի բաղդը մահն է, այն են օրը երբ կեանքը վերջ կը գտնէ։ Իբականութեան մէջ լոկ մէկ բան կայ. բարիքը. մարդ եթէ մէկուն գաւաթ մը ջուր խմցուցած է ան իսկ իր վարձքը ունի։ Ո՛վ որ մարդկային իսկական արժանիքովը կ'ապրի անիկա է որ երջանիկ է յաւիտենականութեան մէջ։ Անդրադառնալով հանգուցեալին, կըրթութիւնը Խասգիւղի Ազգ. վարժարանէն առած և իր ջանքերուն շնորհիւ առաջ գացած է. գեղարուեստ, մեքենագիտութիւն լաւ գիտեր և Գուլպենկեան որհնասանցին յառաջդիմութեան սատարած է։ Աբրահամ էֆ. պատուական հայր մը եղած է չորս զաւակներու և Վիթալ ընկերութեան գործերը կը վարէր ճարտարութեամբ և ձեռներէցութեամբ։ Դամբանախօս Սրբազանը վերջացուց հանգիստ մաղթելով հանգուցեալին հոգւոյն և մխիթարութիւն պարագաներուն։

Յետոյ թափօր կազմուեցաւ։ Դագաղին ծայրերը կը կրէին Մ. Մ. Ֆրանսուա Բալլանթօզ, Բանայօթ Մեհտաքօս, Լեւոն Աղաթօն, Ներսէս Նորատունկեան, Կրօնիկ Արդարեան և Օննիկ Սարրաֆեան էֆ.ները։ Իսկ կերոնները կը կրէին Մ. Մ. Ալեքսանտր Քաքավաղ, Սթէֆանօ Քարավակլիտի, Ալֆրէտ Րընեւար, Ֆրանչի Ամիրեան և Սթէլիօ Զաւալարեօթի։ Դագաղին կը հետևէր յուղարկաւորներու ստուար բազմութիւն մը, ուր ի մէջ այլոց կը նշմարուէին Բարսեղ Սթամպօլեան, Յեսու Շամամճեան, Մինրան Շիրինեան, Զարմայր Ճշմարտախօսեան, Մարտիկ Էքսէրճեան, Մ. Անթուան Վիթալ, Հեթում Սեթեան, Արմենակ Մանուկեան, Յովհաննէս Քէրէսթէճեան, Աթանասիոս Արապեան, Տքթ. Յակոբօֆ, Նիքօթ Սեդրօսեան, Աշոտ Սէֆէրեան, Գաբրիէլ Գապաեան, Միհրան և Նիկողոս Ճիղմէճեան, Միսաք Մկրեան, Արմենակ Գլխտաննեան, Գրիգոր Նազաչեան, Մ. Ֆէնէրճեան, Յարութիւն Դիմաքսեան, Մարտիրոս Փափազեան, Օգսէն Քիւրքճեան, Եպրեմ Գավաֆեան, Վարդան Պօրտուղալեան, Սըրճնեան, Եղիա Հոչեան, Յովսէփ Զզուճեան, Յակոբ Փաչաճեան էֆ.ները և ուրիշ բազմաթիւ անձնաւորութիւններ։ Եկեղեցիին բակին մէջ բոլոր ներկաները իրենց ցաւակցութիւնը յայտնեցին հանգուցեալին պարագաներուն և դագաղը փոխադրուելով գիւղին ազգ. գերեզմանատունը հոն ամփոփուեցաւ Աբրահամ էֆ.ի մարմինը։

Նարինեան, Բալըճեան և Պէլիքճեան ընտանիքները և պարագաները իրենց խորին շնորհակալութիւնը կը յայտնեն ամէն անոնց որոնք հաճեցան ներկայ գտնուիլ հանգուցեալ ԱԲՐԱՀԱՄ ԷՖ. ՆԱՐԻՆԵԱՆԻ յուղարկաւորութեան և իրենց ցաւակցութիւնը յայտնեցին այս տխուր առթիւ։

ԱԶԴ

Պատուաւոր երիտասարդ մը որ գիտէ հայերէն, աճէկերէն և յունարէն, և քաջ տեղեակ է թուաբանութեան ու տոմարակալութեան՝ կը փափաքի պաշտօն ստանձնել, մասնաւորապէս թղթակցութեան, վաճառատան մը մէջ։ Պատուաւոր երաշխաւորութիւն։ Դիմել Խմբագրատուն։

ՌԷՍՄԻ

ՆՇԱՆ

Իտվէչ ակվլթինին Տէրսաադէթ ավֆարէթ միւսթէշարը վէ Թէրճիմանը միւսիւ Մարթէնէ Թէզաիլէն պիրինճի վէ Իզմիր Իտվէչ գոնսօլօսը միւսիւ Գիյէմ իքինճի, վէ ավֆարէթ Թէրճիմանը մուավինի միւսիւ Բարագոշթանէ թէօրաթինճի բիւթպէլէրտէն Մէճիտի նիշանը գիչանլարը իհսան պույրուլմուշ տըր։

ՆԵՐՔԻՆ

ՏՈՒՐՔԵՐՈՒ ԳԱՆՁՈՒՄԸ.— Բ. Դրան որոշումով զինուորական ապառազինման և կրթական տուրքերը ասկէց ետք տուաջուան պէս պիտի գանձուին հարկահաւաքներու կողմէ, կալուածական միւս տուրքերուն հետ։ Գալով «Թանզիֆաթ»ի և լուսաւորութեան տուրքերուն, անոնք ալ պիտի գանձուին Թաղապետական իշխանութեանց կողմէ։ Այս որոշման պատճառը այն է որ բազմաթիւ կալուածատէրեր կը մերժեն այս վերջին տուրքերը վճարել միւսներուն հետ, որով տուրքերը կը դիզուին, ի վնաս պետական գանձուն։

ՇՈՒԷՏԻ Վիլհէլմ իշխանը երէկ այցելեց Րէժիի գործարանը և յետոյ Սկիւտարի կողմը անցնելով այցելեց նաև Րէֆաիէ Տէքկեանը։

ԳԱՂԹԱԿԱՆՆԵՐԸ.— Որոշուեցաւ գաղթականներ հաստատել Զուքուր Օվայի ագարակը, որպէս զի թէ՛ այդ տեղը չէնքնայ և թէ ձեռք բերուին այն օգուտները զորս արտադրութիւնը կ'ապահովէ գաղթականներու բնակութիւն հաստատելէն։

ՀԱՍՈՅԹԻ ԱՌԱՒԵԼՈՒԹԻՒՆ.— Անցեալ մարտէն մինչև նոյեմբերի վերջը՝ ինը ամսուան միջոցին անասուններու և հանքերու ընդհանուր հասոյթը նախորդ տարիէն 20,590 ոսկի աւելի եղած է։

ԱՂՏՈՏ ԹՈՒՂԹԵՐ.— Սապահ ձեռնհաս պաշտօնարանին աւշադրութիւնը կը հրաւիրէ, ըսելով որ կարգ մը անձեր կը հաւաքեն փողոցները նետուած և երկար ատեն ցեխերուն մէջ մնացած թուղթերը, զորս նպարավաճառներու, մսավաճառներու են. կը ծախեն։ Ասոնք ալ, պանիր, միս, են. փաթթելով անոնց մէջ, յաճախորդներուն կուտան։

ՔԱՐԻՒՂԻՆ ԳԻՆԸ.— Համպուրկէն կը հեռագրեն թէ քարիւղի գինը իւրաքանչիւր յիսուն քիլոյին $22^1/_2$ փրանք իջեր է։ Հիմա Համպուրկի մէջ ամերիկեան քարիւղին յիսուն քիլօն կը վաճառուի՝ 42 ղրշ. 22 փարայի. հետևաբար ասկէ ետք մինչև այսօր քարիւղի իւրաքանչիւր յիսուն քիլոյէն երեսուն փէնիքի զեղչ մը կայ։

ՀՐԴԵՀ.— Երէկ մանրամասն գրեցինք թէ Նէնի Ճամի, Նամազգահ կից Սելանիկլի Հագգը և Նազմի էֆէնտիներու «Մէհպարէ» նորաձևութեանց վաճառատունը այրեցաւ։ Վաճառատան մէջ 5000 ոսկիի չափ վաճառք կայ եղեր, որ ապահովագրուած էր։ Այրեցաւ նաև քովի Սէպիլին փայտաշէն մասը։ Բացերը մասն նաև Նամազգահի՝ խանութին կողմի որահը և 400 ոսկիի չափ վնաս հասցուցին։ Ոստիկանութիւնը հարցաքննեց գիշերը վաճառատունը կեցող Սիւլէյման և Հասան անուն պաշտօնեաները, որոնք յայտարարեցին թէ երբ փորձեցին օգնութիւն կանչել լամբան վառել, խաղավեներէ արդէն աւրուած ըլլալով, յանկարծ բռնկեցան և իրենք ալ հազիւ հազ կրցան ինքզինքնին ազատել։

⁂ Երէկ իրիկուան դէմ ալ Շահզադէ Պաշիի կողմը Լամպոյի Իչկէմէճէճի խանութին ծխնելոյզը բռնկեցաւ, բայց շնորհիւ հասած օգնութեանց չուտով կարելի եղաւ մարել։

ՀԱՃՈՅՔԻ ԿԵԱՆՔ.— Բերա, Քըլ-Գրանի ծանօթ դիցուհիներէն տանտէր Մարի, իր սիրահարին՝ Աքիլիայի և Տիմոյի, Եանքօյի և իր «դրամագլուխ»ներէն Մարիի հետ կ'ուզեն քէֆ մը ընել։ Ուստի կ'երթան Անարիքոյի գինետունը։ Հոն կ'սկսի տեսարանը։ Նուագածուները կը խայտան, կը նուագեն իրենց ամէնէն հեշտ եղանակները մինչ Մարի կը պարէր, կը բարձէր իր կրունկը խանդավառ։ Սիրատարփ ընկերները դրամ կը փակցնէին անոր և նուագածուներուն ճակատը. բայց ահա այս միջոցին գաւաթ մը կուգայ կը հարուածէ աղջկան ճակատը։ Նախկին սիրահարը Գէորգն էր, որ կատղած, այս յարձակումին դիմած էր։ Մինչ աղջկան ճակտէն արիւն կը հոսէր, Գէորգի ընկերը Լիզոր ալ իր դաշոյնը կը քաշէ և պէչօլին կը վիրաւորէ կուրծքէն։

Տեսնել չորրորդ երես

ԱՄԵՐԻԿԵԱՆ ԳԻՒՏ ՄԸ

ՑԱՆՑԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Հանրագիտակի Ե. Թիւը հրատարակուեցաւ ճոխ և հետաքրքրաշարժ պարունակութեամբ։ Յօդուածներ ունին

Տ.—Սրամտութիւնը գրականութեան մէջ։

Սիմէոն.— Պարզ խօսքեր, Զիւան պատմութիւնը։

Լեւոն Փափազեան.— Պատրիարքարանի շուրջը։

Գրիգոր Թորոսեան.— Ամէլիա (էջ մը ժամանակակից պատմութենէն)։

Պոլսոյ Հայ վարժապետները։

Հրաչեայ Տէր Ոսկի.— Գիտական փշրանքներ։

Արամ Յովսէփեան.— Թոքախտաւորը։

Գր. Համբիկեան.— Ջոքանչը։

Վահան Փափազեան.— Բել Մէլ Քրօնիկ։

Սրմոգ.— Ցիրուցան խօսքեր ու բանք պարապ խօսքեր ալ կ'ըսուին։

Կոզմական կանանցիքը կը բողոքէ։

Ջանազան լուրեր։

ՇՐՋԱԲԵՐԱԿԱՆՆԵՐ

ՊՈԼԻՍ, 13 Յունվար 1905

Տէ՛ր

Մագսուտ Նարլեան և Ա. Համամճեան անունին տակ մեր կազմած առևտր. ընկերութիւնը 1905 Մայիս 10էն ի վեր լուծուած ըլլալով,

ՄԱԳՍՈՒՏ ԷՖ. ՆԱՐԼԵԱՆ

յիշեալ առևտրական ընկերութեան գայքերը ստանձնած է։ Այս պարագան ծանուցանելէ ետք, մեր մասին ցոյց տրուած համակրութեան համար շնորհակալութիւն կը յայտնենք։

ՄԱԳՍՈՒՏ ՆԱՐԼԵԱՆ

Ա. ՀԱՄԱՄՃԵԱՆ

Տէ՛ր

Վերոյիշեալ շրջաբերականին համաձայն, Արմենակ էֆ. Համամճեանի հետ մայրաքաղաքիս մէջ մեր ըրած առևտրական գործառնութիւնները իմ անուամբ ու հաշուոյս պիտի շարունակեմ և կը խնդրեմ որ նկատի առնէք աստօրագրութիւնս և ըստ առաջնոյն շարունակէք ձեր համակրութիւնը։

ՄԱԳՍՈՒՏ ՆԱՐԼԵԱՆ

∴

ՊԷՐՈՒԹ, 1 Յունվար 1906

Տէ՛ր

Բաւական տարիներէ ի վեր Պէրութի մէջ Աբրահամ Գ. Զամուրեան անուան տակ մեր շարունակած առևտրական գործին այս անգամ Բօլէճիգ ընկեր եղաւ եղբայրս՝ Պօղոս Գ. Զամուրեան։ Ուստի կը խնդրենք որ ներկայ թուականէն սկսեալ

ԱԲՐԱՀԱՄ ԵՒ ՊՕՂՈՍ ԶԱՄՈՒՐԵԱՆ

անունին դարձնէք Աբրահամ Գ. Զամուրեանի անուան որձանագրած ձեր բոլոր պարտքերն ու պահանջները և նկատի առնէք մեր ստորագրութիւնները,

Աբրահամ Գ. Զամուրեան պիտի ստորագրէ

Ա. եւ Պ. Զամուրեան

Պօղոս Գ. Զամուրեան պիտի ստորագրէ

Ա. եւ Պ. Զամուրեան

ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ

ՊԷՐԼԻՆ, 7 Փետրվար.—Մեծ փութով կը պատրաստուին Մարոքի մէջ տուրքերու բարեկարգման վերաբերեալ հակառաջարկները՝ Մարոքի պայմանները ընդունելի ընծայելու պայմանով։

ՄԱՏՐԻՏ.— Ժողովը ընդունեց տեղեկաբերներուն ծրագիրները՝ տուրքերու մասին. Նաև վաւերացուց Մարոքի կառավարութեան մենավաճառը՝ ափիոնի եւ խահուէի վրայ։

ՓԱՐԻԶ.— Զրոյց կայ թէ Ալժեզիրասի ժողովը չպիտի կրնայ խօսիլ ոստիկանական խնդրոյն վրայ գրեթէ բացարձակ անհամաձայնութենէ մը։ Ոչ-պաշտօնապէս վերջին նիստին մէջ անհամաձայնութիւն ծագեր է արդէն այս խնդրոյն վրայ։ Կ'ըսուի թէ այս անհամաձայնութիւնն էր պատճառ որ երեքշաբթի օր ծանուցագիրներ փոխանակուեցան Մ. Ռուվիէի և Իշխան Պիւլովի միջև։

ԼՈՆՏՈՆ.— Ուաշինկթընէ կը հեռագրուի թէ անգլիական երկու մարտանաւեր տեսնուեցան Մինթաօ կղզիներուն բացերը, և կ'ուղղուէին դէպ ի Վենեցուէլա։

— Անգլիա հրամայեց Պոյն (Թիպէթ) գանուող երկու զօրագունդերու՝ Կալկաթա դառնալ։ «Սթանտարտ» կ'ըսէ թէ այս հրամանը տրուեցաւ՝ Բեթերսպուրկի անգլ. գեսպանին եւ կոմս Վիթթէի միջև տեղի ունեցած տեսակցութեան վրայ։

— Հրդեհ ծագեցաւ Նիւքեասլի (Թայնի վրայ) Պակդէն գործարանէն որ հրոյ ճարակ եղաւ յարակից երկու գործարաններու հետ։ 27 գործաւորներ ծանրապէս վիրաւորուեցան, և երկու հոգի մեռան։

ՓԱՐԻԶ.— Նորվէկիոյ Թագուհին Քօբէնհակ հասաւ։ Հաքոն Է. ալ վաղը հոն կը սպասուի։

ՊԵԹԵՐՍՊՈՒՐԿ.— Ինքնօրէնական տրկղերու մէջ պահեստի դրուած դրամներու քանակը օր ըստ օրէ կ'աւելնայ։

ՊԷՐԼԻՆ.— «Ֆրանքֆուրթէր Զայթունկ»ի թղթակիցը կ'իմանայ թէ Մէնտէլսօն տունը կ'առաջարկէ իսկոյն հաստուցանել փոխարժէքը Փետր. 14էն պայմանաժամը ատարտող ռուսական գանձային տոմսերուն, հարիւրին չորս զեղչով։

ՍԱԿԱՐԱՆ

ՂԱԼԱԹԻՈՅ ՍԱԿԱՐԱՆԸ

26/8 Յունվար 1906

ՕՍՄ. ՄԻԱՑԵԱԼ ՔՈՆՍՈԼԻՏԷ

Երէկ իրիկուան գոցուեցաւ	Օ. Ո.	$101.25^1/_2$
Երէկուան էն բարձր գինը	»	101.28
» էն վար գինը	»	$101.24^1/_2$

ՌՈՒՄԷԼԻԻ ԵՐԿԱԹՈՒՂԻ

Երէկ իրիկուան գոցուեցաւ	ֆր.	141.75
Երէկուան էն բարձր գինը	»	141.75
» էն վար գինը	»	141.50

Շիրքէթը Խայրիէ	Օ. Ո.	36.—
Միթիլլիի Պանքա		6.—
Սելանիկի »	ֆր.	188.—
Քամէրսիալ	Ա. Ո.	11.03
Քարասու Բրէվիլէժիէ	ֆր.	133.80
» Օրտինէռ	»	113.50
Իզմիրի քարափ	»	595.—
Օսմ. Ապահով. Ընկ.	Օ. Ո.	4.15
Թրամվայի բաժնեթուղթ	»	7.30
» պարտաթուղթ	ֆր.	486.—
Տէրգոսի ջուրի ընկ.	»	292.—
Անատոլ. Երկ. բաժնեթ.	Ա. Ո	18.72
Քարափ Կ. Պոլսոյ	ֆր.	515.—
Քրէտի Ֆոնսիէ Էժիբս. 1886		329.—
» » » 1903		271.—
Թրանվայ		59.—

ՅՈՒՆԱԿԱՆ ԹՈՒՂԹԵՐ

Յունական փոխառութիւն	ֆր.	264.—
Պանք Նաս. Կրէս.	»	433.—
» » » նոր	Օ. Ո.	4.01
Լաւրիոմ	ֆր.	62.50

ԴՐԱՄՆԵՐՈՒ ԸՆԹԱՑՔԸ

Օսմ. ոսկին 100 ղր.էն		Ղր. ֆր.
Ֆրանսական ոսկի		87.22
Անգլիական ոսկի		109.38
Բօլ		91.—
Մէճիտիյէ արծաթ		108.03
Ռուսի թղթադրամ		8.74
Քրիմից		51.—

ՓՈԽԱՆԱԿԱԳԻՐ

Լոնտոնի վրայ չէք	Ղր.	$110.02^1/_2$
Փարիզի » »	ֆր.	22.85
Վիէննայի » »	քուրոն	21.86
Պէրլինի » »	մարք	18.63

ՓԱՐԻԶԻ ՍԱԿԱՐԱՆ

Ֆրանսական Ռանթ 3 %		99.37
Օսմ. միաց. գանս. 4 % բաց		93.50
» » » գոց		93.65
Ռումէլիի երկաթուղի	ֆր.	145.—
Րէժիի պարտաթուղթ	»	399.—
Օսմանեան մաքս	»	484.—
Օսմանեան Պանքա	»	625.—
Քրէտի Լիոնէ	»	1120.—
Փարիզի Պանքա	»	1488.—
Աւստրիական Ռանթ 4%		100.25
Իտալական » 5%		105.10
Ռուսական » 4% 1901		83.75
Սպանիակ. արտ. փոխ. 4%		93.07
Պոլիս Քարա Այօլն	ֆր.	649.—

ԼՈՆՏՈՆԻ ՍԱԿԱՐԱՆ

Անգլիական Ռանթ	90.69
Օսմ. Միաց. Գանս. բաց.	92.75
» » » գոց	92.75
Օսմ. Պանքա	14.93
Պուլկարական 1892	101.50
Ռուսական 4 % 1888—89	83.75
Յունական Ռանթ	41.25
Զարթէրտ	1.81
Թրանսվալ	2.25
Ռանտֆոնթէյն	7.25
Ճապոնական 4 %	90.50

ՊԷՐԼԻՆԻ ՍԱԿԱՐԱՆ

Գերմանական 3 %	89.60
Օսմ. Միաց. Գանս.	92.30
Օսմ. փոխառութիւն 1903	88.70
Ռումէլիի երկաթուղի	147.—
Ռուսական 4 % 1902	83.80
Անատոլ. Երկթ. Պարտ. Ա.	103.10
» » » Բ.	103.—
» » Բաժնեթ. 60 %	130.50

ՎԻԷՆՆԱԿԱՆ ՍԱԿԱՐԱՆ

Օսմ. Րէժի	372.—
Ռումէլիի երկաթուղի	151.—

ՀՐԱՆՏ ԴԱՄԻԱՆՈՍԵԱՆ

«ՄԱՆԶՈՒՄԷ»Ի ՈՒՂՂՈՐԴԱԿԱՆ ԹԵՐԹՕՆԸ — 9 —

ԳՐԵՑ ԺԻՒԼ ՎԷՐՆ

ԹԱՐԳՄԱՆԵՑ ՍԻՄՈՆ ՃԷՕՄԼԷՔՃԵԱՆ

Արտառոց Կտակ Մը

ԱՌԱՋԻՆ ՄԱՍ

Գ.

ՕՔՍՏՎՈՒՏ

Հանգուցեալը անշուշտ ինքնատիպ մարդ մըն էր և ո՛վ գիտէ թէ վերջինը պիտի ըլլար յետ մահու այս տարօրինակութիւնը։

Ներկաները հեռացան և գերեզմանատան պահնորդը նախ յիշատակարաններն և յետոյ վանդակորմին դուռները գոցեց։ Ժամը 8ին մօտ էր։ Օդը միշտ գեղեցիկ էր և նոյն իսկ երկինքին պայծառութիւնը ունէր չեշտուեցու իրիկնամուտի առաջին ստուերներուն մէջ։ Երկնային կամարին վրայ անհամար ստուերներ կը փռլէին, իրենց մեղմ լոյսը ունեցնելով դամբարաններին չորջ փռլփլող կոնթեղներուն վրայ։ Ամբոխը գերեզմանատան զանազան դուռներէն մեկնեցաւ, փութալով հանգչիլ ա՛յնքան վաստակաբեկ օր մը անցնելէ ետք։ Բանի մը վայրկեան, քայլերու աղմուկ մը խառնեց մերձակայ փողոցները և հանդարտութիւնը վերջապէս տիրեց Օքսվուտի այն հեռաւոր թաղին մէջ։

Դ.

ԺԱՌԱՆԳՈՐԴՆԵՐԸ

Հետեւեալ օրը, Շիքակօ իր բազմաթանակ զբաղումներուն պարպուելու սկսած էր։ Փողոցները իրենց ամենօրեայ երեւոյթը առած էին դարձեալ եւ եթէ ժողովուրդը, առջի օրուան պէս, այլ եւ ծառուղիներու և պողոտաներու վրայ յուղարկաւորութեան հանդէսի մը չէր հետեւէր, բայց ո՛չ նուազ կը հետաքրքրուէր այն անակնկալներուն զոր անշուշտ իրեն կը վերապահէր Ուիլեըմ Հիբէրպօնի կտակագիրը։ Ինչ տեսակ տրամադրութիւններ արդեօք կը պարունակէր անիկա, և ինչ այլանդակ կամ օգտակարութիւններ կը գտնէր ժառանգորդներուն վրայ և անոնք ինչ կերպով պիտի տիրանային ժառանգութեան, ընդունելով որ այս գործին մէջ չկար անդրշիրիմեան խաղ մը, Արտառոց Ակումբի անդամի մը վայել իսկապատութեամբ։ Այս վերջին պատահականութիւնը ոչ ոք ուզեց ընդունիլ։ Ջէյմ հաւատար որ Միս Լիսի Ուէկ եւ Նաւրիքէն, Քիմպէլ, Դիքպըրթ, Քրէպ և Րէալ չատ մը յուսախաբութիւն եւ հեգնութիւն գտնեն այս գործին մէջ։

Անշուշտ խիստ պարզ միջոց մը պիտի գտնուէր մէկ կողմէ հանրային հետաքրքրութիւնը գոհացնելու և միւս կողմէ շահակիցները ազատելու համար մտահոգութենէ որ իրենց ախորժակն ու քունը կորսնցնելու վտանգը կը ներկայացնէր։ Բաւական էր կտակը բանալ ու կարդալ։ Բայց բացարձակապէս արգիլուած էր ամսուն 15էն առաջ կտակը բանալ, և Տիար Դօրնպրօք երբեք պիտի չհաւանէր կտակարարին պայմանները եղծանել։

Ապրիլ 15ին, Օսիդօրիօմի Թատրոնին մեծ սրահին մէջ, ի ներկայութեան բազմաթիւ անձերու, պիտի կարդացուէր Ուիլեըմ Հիբէրպօնի կտակագիրը, —բայց Ապրիլ 15ի կէս օրին միայն, ո՛չ աւելի կանուխ և ո՛չ ալ վայրկեան մը վերջ։

Ուրեմն, պարտաւորութիւն էր համակերպիլ, ինչ որ Շիքակօցիներուն մօքի գերագրգռութիւնը կ'աւելցնէր ցրչափ կը մտածէին թէ աւելի Ասոր կից զատ, ամենօրեայ 2200 լրագիրները, և չորաթերթեան, ամսական ու կիսամսեայ 1500 թերթերը կը հրահրէին այն գերագրգռութիւնը։ Եւ եթէ չէին կրնար նոյն իսկ ենթադրաբար գիտնալ հանգուցեալին կտակային գաղտնիքները, առաջադրած էին տեղեկութիւններ ունենալ անոնց հետ և անոնց ընկերային դիրքը չնչել։ Երբ բանինք թէ լուսանկարչութիւնն ալ եւ չինեց լրագիրներէն և մեծ ու փոքր պատկերներ չուշացան հրեա հազարաւոր օրինակներով չըջաբերութեան հանել, գիւրաւ կ'ընդունուի որ անոնց Մ. Նահանգներու ամէնէն սուլագրաւ անձերը ըլլալու սահմանուած էին։

Ջիքակօ Մէյլի լրաբերները, որոնք ներկայացան Հօճ Նաւրիքէնի, Րանտօլֆ Սդրիդ թիւ 73, բաւական գէշ ընդունելութիւն մը գտան։

—Ինչ կ'ուզէք ինծմէ, պատասխանեցաւ խստութեամբ։ Բան մը չեմ գիտեր և բան մը չանիմ ըսելիք։ Եւ յետոյ, ինծի պէս հինգ հոգիներ ալ կային մեռելատաքին մօտ, զորոնք բնաւ չեմ ճանչնար։ Եթէ գործը լաւ վախճան մը չունենայ անոնցմէ մի քանիին համար, պիտի չզարմանամ։ Հոգիս բերանս եկաւ։ Ահ, եթէ սա Ուիլեըմ Հիբէրպօնը, Աստուած լուսաւորէ հոգին, խաղ մը ըրած է ինծի և պարտաւորած է զիս այդ հինգ ինքնակոչներուն հետ խառնուիլ, թո՛ղ զգուշանայ։ Ես մարդուն խելը կ'անիծեմ, նոյն իսկ եթէ անիկա թաղուած ըլլայ և եթէ մինչեւ վերջին դատաստանը սպասել հարկ ըլլայ։

—Բայց, գիտել տուաւ լրաբերներէն մէկը, ոչինչ իրաւունք կուտայ ձեզ կարծելու, Տիար Նաւրիքէն, որ այդպիսի խաղի մը ենթարկուած էք, և անոնցմէ մէկն ըլլալնուդ պիտի չզղջաք։ Եթէ ժառանգութեան մէկ մասը ձեզի իյնայ....։

—Մէկ մա՛սը, մէկ մա՛սը, պոռաց Տիար Նաւրիքէն որոտալէր ձայնով մը։ Տեսնենք տպաւորութիւն ունիմ որ գոնէ այդ մասը պիտի ստանամ անվթար....։

—Հանդարտեցէք, խնդրեմ։

(Շարունակելի)

ԾԱԽՈՒ ԴԵՂԱՐԱՆ

Գում գաբուի կողմը կարեւոր դիրքի մը վրայ երկար տարիներէ ի վեր լաւ համբաւ չահած և բաւական կոկիկ ԴԵՂԱՐԱՆ մը իւր ամբողջ կազմածներովը ծախու է։

Փափաքողք դիմեն խմբագրատունս։

2—10

ԲԱՂՁԱԼԻ ՄԱՅՐ ՄԸ

Նիհար, աղաղուն, վատոյժ, հիւանդկոտ աղաքը երբեք չէր սիրեր, միշտ կը փափաքէր գիրուկ, թմպուլ, զըւարթ, կայտառ աղաք մեծցնել։ Կատարելապէս համոզուած էր որ պապուցային ուժով, կայտառ և կորովի զաւակներու դարմանութեան զանոնք սումէն կարգի հիւանդութեանց դէմ պաշտպանելու համար, անհրաժեշտ էր ազայ հասակէն ուչադրութիւն ընել անոնց սնունդին։ Հետեւաբար, երբ մեր անդրանիկ զաւակը վեց ամսու եղաւ, հետամուտ եղայ ամէնէն լաւ սնունդը տալ անոր և բժիշկի մը յանձնարարութեամբ սկսայ ՖՕՍՖԱԹԻՆ ՖԱԼԻԷՌով սնուցանել զայն։

Տղեկը մեծ ախորժով կ'ուտէր այս ՖՕՍՖԱԹԻՆ ՖԱԼԻԷՌը և քանի ուտէր կը գիրնար, կ'ուժովնար և կը կայտառնար։ Այսպէս քանի մը ամիս անցնելէ վերջ, երբ ակռայ հանելու ժամանակը եկաւ, սկսանք մտահոգ ըլլալ, կարծելով որ մեր զաւակն ալ ուրիշ աղոց յատուկ ակռայ հանելու ցաւերն ու փորհարութիւնը պիտի ունենայ, սակայն տղեկը առանց ո և է հիւանդութեան ակռան հանեց, խաղալով, ցատկելով և չարանեակեց ամիլ ու զօրանալ։

ՖՕՍՖԱԹԻՆ ՖԱԼԻԷՌով հինգ զաւակ մեծցուցի, երկուքը աղջիկ, երեքը մանչ, փառք Աստուծոյ ամէնքն ալ 25—30 տարիքը հասան առանց բնաւ հիւանդանալու և քաջողջ երիտասարդներ եղան. հետեւաբար ի սրտէ կը յանձնարարեմ մայրերուն որ ՖՕՍՖԱԹԻՆ ՖԱԼԻԷՌով մեծցնեն իրենց զաւակները։

Բարիզ Գամպարթ փողոց Թ. 17

ՄԱՐԿՈՒԻԹ ԺԱՆՆԻ

ՖՕՍՖԱԹԻՆ ՖԱԼԻԷՌը կը ծախուի Կ. Պոլսոյ և գաւառներու մեծ դեղարաններու ու դեղի մթերանոցներուն մէջ։ 8—26

ՏՔԴ. Յ. ՄԱՆՈՒԿԵԱՆ

Մասնագէտ բժիշկ, մորթի, գաղղիական ախտի, արտոց և կանանց ծննդաբերական գործարաններու եւն. հիւանդութեանց։

Ցիշեալ բժիշկը որ 15 տարի չարունակ պաշտօնավարած է Գամբէճանի նահանգին հիւանդանոցներուն մէջ, ուր վերոյիշեալ հիւանդութիւնները այնչափ տարածուած էին, և որ հինգ տարի չափ ալ Եւրոպայի այդ կարգի հիւանդութեանց յատուկ նչանաւոր հիւանդանոցներուն մէջ ուսումնասիրութիւններ կատարած և գործնական փորձեր ըրած է, և այս կերպով նոյն հիւանդութիւններու բուժման ամենավերջին մեթոտներուն մէջ ձեռնհասութիւն ձեռք բերած, այժմ հաստատուած է Բերա, Պէօյիւք Բարմաք գարու, թիւ 10 և կէսօրէն մինչեւ ժամը 11 կը գտնուի Պահճէ Գարու Միսքճեան դեղարանը, ուր կը դարմանէ վերոյիշեալ հիւանդութիւնները, որչափ ալ հինցած ըլլան։

Ուրբաթ օրերը ձրի՝ աղքատներ։

50—16

ՏԵՂԱՓՈԽՈՒԹԻՒՆ

ՏՕՔԹ. Է. ՉՈՒՔԼՈՍ

Որ Բերա, Տէվրիչ փողոցը հաստատուած էր, այս անգամ փոխադրուած է Կալաթա-Սէրայի մօտ, Սըլանիքի քով ալ փողոցը 9 թիւ տանը, ուր հիւանդներ կ'ընդունի ամէն օր ժամը 9էն 12 և 1էն 4 (Ը. Ե)։

Մասնագէտ փորի հիւանդութեանց, (ստամոքսի, աղեաց) ինչպէս նաեւ ախրոգիտական ախտերու։ Տօքթ. Է. Զուքլոս որ 18 տարիէ ի վեր ի գործ կը դնէ իր արուեստը, վերջերս այցելած է Եւրոպայի գլխաւոր հիւանդանոցներն ուր մօտէն հետեւած է իր մասնագիտութեան կազմող հիւանդութեանց դարմանումի նորագոյն մեթոտներուն։ Կը դարմանէ թէ՛ չափահասներու և թէ տղոց ստամոքսի և աղեաց հիւանդութիւնները։ Քիմիական տարրալուծման (արտաքական և քանակական) և մանրադիտական քննութիւն ստամոքսային հիւթերու։ Կը բուժէ ելեկտրականութեամբ և մասսաժով։ Կը դարմանէ ջերմամիզութիւնն իրեն յատուկ դրութեամբ և դեղերով։ Անվրիպելի դեղ ընդդէմ անկարողութեան։

3—19

ԿԱՐԴԱՑԷ՛Ք, ԱՑՑԵԼԵՑԷՔ, ՓՈՐՁԵՑԷՔ

Երիտասարդներու ճշմարիտ խորհրդատուն

ՏՕՔԹ. ԴԱՐԻՕ ՑԱԿՈԲԵԱՆ

ՄԱՍՆԱԳԷՏ

ԱՓՐՈԴԻՏԵԱՆ ԵՒ ՄԻԶԱՅԻՆ ՀԻՒԱՆԴՈՒԹԵԱՆՑ

Ամեն օր, բաց ի Կիրակի օրերէն, կը գտնուի Պէրպէրեան դեղարանը, Կեսիկ Փաշա Պոչի ժամը 3էն մինչեւ 6, եւ Պահճէ-Գաբու Մերհամէթեան - Պիանջի դեղարանը ժամը 7էն 11։

Ուրբաթ օրերը ձրի

երկու դեղարաններուն մէջ ալ

Տօքթ. Դարիօ Ցակոբեան, իր բազմամեայ փորձառութեամբ և Եւրոպական ամէնէն նչանաւոր բժիշկներուն կիրարկած մեթոտներով, արագապէս և առանց ո և է հետք թողլու կը դարմանէ ամէն տեսակ ափրոդիտեան ախտերը, ինչպէս ջերմամիզութիւն (պէլ սօղուգլուղու), կուռ միլիդեւ, տանգռը մու և սիֆիլիս (ֆրէնկի), սերմնահոսութիւն, երազափորձութիւն, տանտական անկարողութիւն, և մանաւանդ երիտասարդներու և ծերերու յատուկ դժուարամիզութիւն (ուրէթրային խուէդրալ եւ իւբէրդրօֆի տը բրոսդադ)։

Եւրոպայէ բերել տուած նորանոր գործիքներով, վերոյիշեալ հիւանդութեանց յատուկ ամէն տեսակ վիրահատական գործողութիւն կը կատարէ արագ և առանց ցաւ պատճառելու։

Մանաւանդ դիտաւորեալ (միֆրուֆօպիֆ) զգոնութիւնք ափրոդիտեան ախտերու մասին և անոնցմէ զերծ մնալու միջոցներու կիրարկում։

Աւելորդ չէ ըսել թէ առաջին այցելութիւնը միշտ ձրի է։ 30—20

ԲԺՇԿԱԿԱՆՕՐԷՆ ՏԱՐՐԱԼՈՒԾՈՒԱԾ

Եւ բնիր ըլլալը վաւերացուած

Քառաճուլաքի, Կեօզքէփէի եւ Սոմաքէօյի ջուրեր

Ամբողջ զարգացած ազգերու մէջ մեծ բժիշկներ կը յանձնարարեն իբր ըմպելի միայն լաւ ջուր գործածել երկար և առողջ ապրելու համար։

Ամէն անոնք որ կը փափաքին վերոյիշեալ աղբերակներուն ճշմարիտ ջրէն գործածել, կը յանձնարարենք դիմել,

Պալը Ալը Ճատտէսի թիւ 34 Մուսոլ խանի տակ և Նուրը Օսմանիյէ Շուկային դիմաց կից թիւ 31 խանութները։

Ցանձնարարութեանց մեծ ճշդապահութիւն և մաքրութեան խնամք տակառներու մաքրութեանց։

Գին չափաւոր և դիւրամատչելի։

Մեր բազմաթիւ յաճախորդներուն մեծ դիւրութիւն տալու համար, Սիրքէճիէն մինչեւ Մաքրի գիւղ փոխադրութեան ծախքը մեր վրայ է։

2—5

ԱՄԵՐԻԿԵԱՆ ԳԻՒՏ ՄԸ

Այս անգամ կիներն են որ օգտուեցան Նոր Աշխարհի հրաշալի գիւտէն։ Հռչակաւոր Ամերիկացի կնախտաբոյժ Տօքթ. Ժ. Ֆլետչըր ուշխատակցութեամբ դայեակի մը Մէյպըլ Ուէլի հնարած է Պօմ տը ֆիկ (Beaume de figues) անուամբ դեղ մը որ դալրաէն գործածուելով առանց գործողութեան պէտքը զգացնելու բնականօրէն կը մաքրէ և կը դարմանէ արգանդի ամէն տեսակ հիւանդութիւններ, նոյն իսկ արգանդի անկում (prolapsus) որչափ որ հինցած ըլլան և առանց ցաւ պատճառելու, ինչ որ կարեւորն է, մինչդեռ բժշկական ո և է գործողութիւն անհարկին դրամի դուռ բանալէ վերջ անարդիւն և չատ անգամ վտանգաւոր և նոյն իսկ մահաբեր կ'ըլլայ։

Կը յանձնարարենք ուրեմն տառապող կիներուն փորձել անգամ մը Պօմ տը ֆիկը որուն գործածութեան եղանակը ամէն մէկ տուփերուն մէջ կը գտնուի բոլոր գլխաւոր դեղագործներուն քով։

Societé de Bienfaisance mutuelle des femmes Jolliet. Ill. U. S. A.

Կանանց հիւանդութեանց Ամերիկեան Բարեգործական ընկերութիւն

Ներկայացուցիչ Ո. Սօլախեանց

Կ. Պոլիս Շիրին խան 50—18

ՏԷՐ ԵՒ ՏՆՕՐԷՆ

ՕՀԱՆՆԷՍ Ճ. ԳԱՍԷՐԵԱՆ

8 ԱՄԻՍ ՊԱՅՄԱՆԱԺԱՄ 8

ԱՄԱՌՆԻԿ

ԱԾԱՆՑ

Ո ԵՒ Է

ԿԱՆԽԱՎՃԱՐԻ

ՊԱՏՐԱՍՏ

ԵՒ ՉԱՓՈՒ ՎՐԱՅ

ՀԱՆԴԵՐՁԵՂԵՆՔ

ԱՐԱՆՑ ԵՒ ՏՂԱՑՈՑ ՀԱՄԱՐ

ՑՕՆՈՒՆ, ՆՈՐԱՁԵՒ ԵՒ Ս.ԺԱՆ

ԿԱՐՄԻՐ ԱՔԼՈՐ

299, Մահմուտ Փաշայ, 299

71, Թարագճըլար. 71

22—35 ՍՏԱՄՊՕԼ

ԱՏԱՄՆԱԲՈՅԺ

Տ. ՄԱՐՏԻՐՈՍԵԱՆ

Ց, ԲԱՐՁՐ ՄԵԾ-ԹԱՂԱՄԱՄԱՍ ՓՈՂՑ, 6

18—50

ՍԱՆՆԻՆԱԲԱՐԺՆ

ՆԻԿՈՂԱՅՈՍ ՀԱՒԱՐ

44, Ծիպալի, Կ. Պոլիս 44

1—15

ՁԿԱՆ ԻՒՂԻ ՊԷՏՔ ՈՒՆԵՑՈՂՆԵՐՈՒՆ ԿԱՐԵՒՈՐ ԱԶԴ ՄԸ

Դիտութիւնը այսօր ի՛նչ ճշմարիտ հրաշալիքներու սկանատես եղած է ձկան իւղ գործածող անձերու ... ուստի կ'ուզէք օգտուիլ գիտութեան այս առաւելութիւններէն, խմեցէք միմիայն Մօրիի մաքուր ձկան իւղ. ... որ այս հրաշալի իւղը հրապարակիս վրայ մեծ մասամբ երկարօրէ տեւական գտնուելով, ... իր մէջ պարունակած ազդեցիկ յատկութիւններէն, և անոնք փոխանակ ... ընդհակառակը առողջութիւնը խանգարելու միայն կը ծառայեն։

Ուստի եթէ կ'ուզէք խմել զուտ և անխարդախ ձկան իւղ, հաճեցէք

ԴԻՄԵԼ ԽԱՉԻԿ ՖԷՍՃԵԱՆԻ ԴԵՂԱՐԱՆԸ

Մահմուտ Փաշա Պաշի, «պօղաչաճըրը» դէմ, թիւ 261

ուր պիտի գտնէք հոն ձեր ճաշակին և ձեր ստամոքսին խիստ ախորժելի և գիտնականօրէն առանց հոտի Նորվէկիոյ հանրածանօթ տան (Peker-Möller) ֆաբրիքայի ձկան իւղին առաջին տեսակը, որ այս տարի եւս մասնաւոր յանձնարարութեամբ մը նաւահանգիստ բերել տրուած ըլլալով կը ծախուի թէ՛ մասնաւոր շիշերու մէջ և թէ քաշով։

Սոյն ձկան իւղը ամէնէն դժուարահաճներու և տկարներու փափկակազմ ստամոքսին համար իսկ խիստ ախորժելի ըլլալով թէ՛ մեծերու և թէ՛ տկարակազմ պզտիկ աղոց միակ դեղն է, որ կրնայ խիստ դիւրութեամբ խմուիլ և կը բուժէ կուրծքի, մորթի, քաշտարի, արտախտ, թոքախտ, ... Ուստի ամէն անոնք, որոնք կը փափաքին խմել թէ՛ ազնիւ և թէ՛ անտարտ ձկան իւղ, թող հաճին դիմել դեղարանս, ... որով կրնան ստուգել հրաշալի ազդեցութիւնը։

Հոս անգամ մը եւս կը կրկնենք թէ՝ Դեղարանս որ Պաշ. Հաստատուելութեան չնորհիւ ... իր ուղղամիտ գործունէութեամբը, դեղերուն թարմութեամբը, ... պատրաստութեամբը, ... իր ազնիւ յաճախորդները եւ առանց ամէնուն կը մրցի ... որ է ՈՒՂՂՈՒԹԻՒՆ։ Կը յուսանք որ Արգոյ յաճախորդները ինչպէս ցարդ, յետ այսու եւ միշտ պիտի չարունակեն իրենց վստահութիւնը Դեղարանիս նկատմամբ, և փոխանակ հեռաւոր տեղեր դիմելու պիտի այցելեն ուղղակի Դեղարանս, ուր ամէն տեսակ դիւրութիւններ պիտի գտնեն իրենց պատուէրները չուտ թողելու համար։

ԴԵՂԱՐԱՆՍ ՈՒՆԻ ՆԱԵՒ ԳԻՇԵՐԱՅԻՆ ՍՊԱՍ 50—31

ՄԵԾ ԳՈՐԾԱՐԱՆ

Ս. ՇԹԱՅՆ

ՆԱՑԻՈՆԱԼ ԲԱՆՔ. ՇԵՆՔԻՆ

ՂԱԼԱԹԻԱ

Գօմիսիօն խան, Քառաքէօյի հրապարակ, թիւ 20

ՊՈԼԻՍ

Կամուրջին մօտ

Պաղչէ գաբուի պողոտան, թիւ 61

ՊՈԼՍՈՅ ՄԷՋ ՄԻԱԿ ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆՆ Է

ՈՒՐ ԱՄԷՆ ԲԱՆ ԿԱՅ

ՈՏՔԷՆ ՄԻՆՉԵՒ ԳԼՈՒԽԸ ՀԱԳՈՒԵԼՈՒ ՀԱՄԱՐ

Ինչպէս. Պատրաստ զգեստներ արանց, կանանց և տղայոց համար. — Ամէն տեսակ գլխարկներու մթերք մը. — Ամերիկեան «VALK OVER» կօշիկներ. — Անգլիական անջրանցիկ վերարկուներ (imperméable). — Ֆրանսական գուլպաներ. — Նորոյթի և ճամբորդութեան նիւթեր. — Շապիկներ, ճերմակեղէններ, maroquinerie եւայլն։

Ց. Գ.— Ապրանքները ո՛րևէ ալ գան, ժողովուրդը միեւնոյնն է. հետեւաբար այն մեծ գործարանը ամէն երկրի լաւագոյն ապրանքները հայթայթած է, իր բազմաթիւ և պատուարժան յաճախորդներուն գոհացում տալու համար։

50—27

ՄՈՍ

ՇՈԳԵՆԱՒԱՑԻՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

Ճամբորդ և ապրանք փոխադրող չոգենաւեր

Ա. կարգի	Բ. կարգի
Սէտի	Նայդօքրիօ
Մինիօ	Իսմէյիօ
Րափիսիօ	Պուղիրիօ
Թէյալըր	Մօէքրիօ
Նարպօն	Ֆայէլի
Նավարին	Ֆարօս
	Թիրզօ

Առաջին կարգի չոգենաւերը չատ հանգստաւէտ են. նաւուն մէջտեղը ընդարձակ սենեակներ ունին, ելեկտրականութեամբ կը լուսաւորուին և կին ճամբորդներու համար տեսչակի ունին։

Երկրորդ կարգի չոգենաւերն ալ սահմանափակ թուով ճամբորդներ կ'առնեն, բայց սեղանի չունին։ աղըն.

Կ. Պոլսէ Լիվըրբուլ Ա. կարգի գինն է 15

» » Բ. » » » 11

Կը խնդրուի վաճառականներէն որ փոխադրութեանց և Ղալաթիոյ մաքսն հանելու համար իրենց հրահանգները տան չոգենաւին ժամանումէն 24 ժամ առաջ։

Ամերիկայի և Եւրոպայի նաւահանգիստները տանելու համար ապրանքներ կ'ընդունուին։

Դիմել առ Ճ. Վ. Ուիթօլ և Ընկ.

Գործակալք

Ուիթօլ խան, Պահճէ գաբու, Պոլիս

ՃԷՅՄՍ ՄՈՍ ԸՆԿ.

2—50 31 Ճէյմս Սդրիդ, Լիվըրբուլ

ՀԱԶԱՑՈՂՆԵՐՈՒՆ

ՀԱԳՊԷՐԻ ԵՒ ԷՔՐԷՄԻ ՒԱՑՈՂԱՆԸ

Եւրոպայէն ներածուած խայծղանի ջուրերուն ամէնէն նախամեծարը, այս խայծղանը, որ Ցամրասանի Արուեստից Ցուցահանդէսէն արծաթէ արծաթ չքանչանի արժանացած է։ Անուշահամ է և բնաւ ստամոքսը չխանգարեր։ Օսմանեան երեւելի բժիշկներու գնահատման արժանացած է, և մասնաւորապէս յանձնարարուած է հանգուցեալ Տօքթ. Ստրասսմանի էֆէնտիէն։ Այս խայծղանը եթէ օ ... ի գդալով մը խմուելու ջուրին խառնուելով խմուի, ամէն կարգի տարափոխիկ հիւանդութեանց դէմ կը պաշտպանէ մարդը։

Արտաքուստ կը բուժէ հազը, հարբուխը, կուրծքի էքզեմաները, պաղեցումը, դժուարամարսութիւնը, մորթի հիւանդութիւնները և ծննդական գործարաններու անհանգստութիւնը։

Կը ծախուի Մայրաքաղաքիս ամէն մեծ դեղարաններու և դեղի մթերանոցներուն մէջ։ Կ. Պոլսոյ համար գինն է 5 գուրուշ։ 4—50

ՕՍՄ. ԱՆԱՆՈՒՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

ՍԻԿԱՌԻ ԹՈՒՂԹԻ ՎԱՃԱՌԱԿԱՆՈՒԹԵԱՆ

ՀԻՄՆՈՒԱԾ՝ ԿԱՅՍ. ԿԱՌԱՎԱՐՈՒԹԵԱՆ ԱՐՏՕՆՈՒԹԵԱՄԲ

ՊԱՐԳԵՒԱՒՈՐ ՍԻԿԱՌԻ ԹՈՒՂԹԵՐ

Այս ընկերութիւնը հրապարակ հանած է սիկառի թուղթեր, որոնց կողքերը կը կրեն Րումէլիի պարտաթուղթի մը թիւը։ Նոյն երկաթուղիներուն վիճակահանութեան մէջ չահող թիւերը ունեցողները հետեւեալ պարգեւները պիտի ստանան.

1 պարգեւ	10,000 ղրշ.	որ պիտի տրուի մեծ պարգեւը չահող թիւին		
1 »	1,000 »	» » »	2րդ »	» »
2 »	500 »	» » »	3րդ »	» 2 թիւերու
6 »	200 »	» » »	4րդ »	» 6 »
12 »	200 »	» » »	5րդ »	» 12 »
28 »	200 »	» » »	6րդ »	» 28 »
900 »	25 »	» » »	ամօրթի »	» 900 »

Ուշադրութիւն !!! ամէն պարգեւաւոր սիկառի թուղթի վրայ նչանակուած է մէկ թիւ և քանիերորդ վիճակահանութեան համար արժէք ունենալը։

Վիեննայի կայս. և թագաւորական արհեստագիտական բարձրագոյն վարժարանին տարրալուծութիւնը երեւան հանած է թէ այս սիկառի թուղթերը ամէն հակառողջիկ նիւթերէ զերծ են։

Գնեցէք պարգեւաւոր սիկառի թուղթերը՝ ճաշը 10 փարա

Պարգեւները վիճակահանութենէն անմիջապէս ետք պիտի վճարուին Պոլսոյ և Սելանիկի մէջ՝ Սելանիկի Պանքային և Իզմիրի մէջ ընկերութեան ընդհանուր գործակալ Անասթասուլոս Եղբարցմէ։ Նաեւ ուրիշ գլխաւոր քաղաքներու մէջ ընկերութեան գործակալներէն։ Առաջին պարգեւը միայն Պոլսոյ, Սելանիկի և Իզմիրի մէջ պիտի վճարուի։

Պարգեւաւոր թուղթերուն Պոլսոյ միակ կեդրոնատեղին է Պոլիս Զինչէք Բազար Ալի Բարմաքեան խան Տէարք ՄՕՏԻԱՆՕ, Ս. ԵՒ ԸՆԿ. 24—5

Օ ԼՈՒՎՐԸ

ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆ ՆՈՐԱՁԵՒՈՒԹԵԱՆՑ

Աք. ՏՕՔԿԱՏԵԱՆ

194, Բերա Մեծ Փողոց 194

ԱՄԷՆ ՕՐ վերջին նորաձեւութենէ վաճառքներ կ'ստանանք Ֆրանսական ու անգլիական առաջնակարգ գործարաններէ։

ՄԵՏԱՔՍԷ՝ պլուզի ու հագուստի համար կրեփներ, ֆանթէզի թիւլեր ու ամէն տեսակ ֆանթէզի թափիներ։

ԱՄԷՆԱՃՈԽ հաւաքածոյ մը քօթիւնի ու չրջազգեստի համար բուրդեղէն կերպասներու։ Վրանցի համար քաթոններ ու ֆանթէզի քառաքիալ։

ԺԱՆԵԱԿ բուրդեղէն բամպակեղէն, ամէն տեսակ ձեռնոց, թաչկինակ, քաչքօռէ, բօլէռօ, կնոջ ու աղայոց գուլպայ. մետաքսէ ու բուրդէ միջուներ, օժիտի համար ճերմակեղէն ու սեղնագործեր։

ԿԸ ՑԱՆՁՆԱՐԱՐԵՆՔ Մեր վաճառատունը՝ Բերայի ինչպէս նաեւ չրջակայ վայրերու մեծայարգ տիկիններուն, մասնաւորապէս գիներու աժանութեանց ու ծախուած վաճառքներուն ազնուութեան ու վայելչաձեւութեանց համար։

Զիս օրինակ և նմոյշ կը ղրկուի հեռաւոր անկերու յաճախորդաց 39